ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XXIII – Број 510

Субота, 7. октобар 1961.

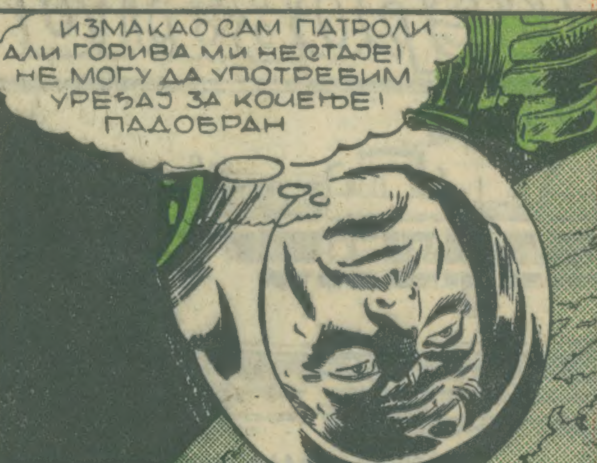

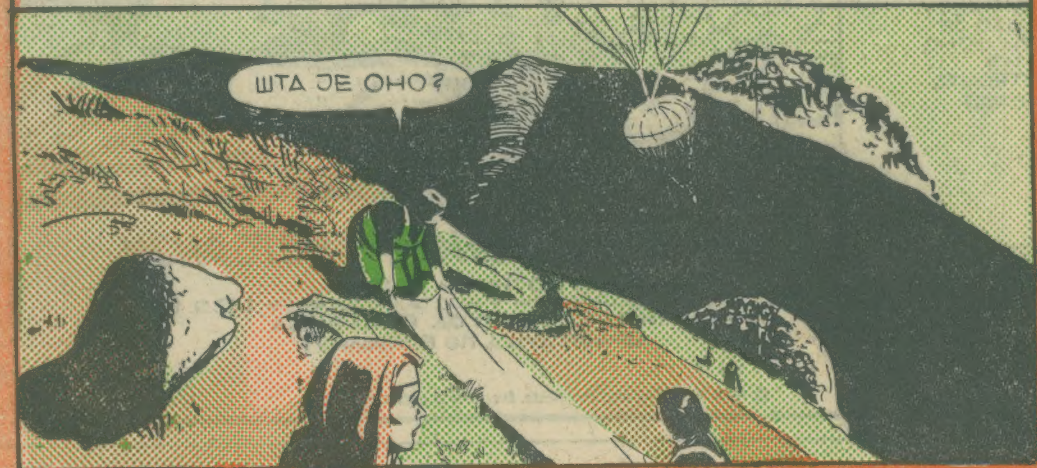

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПРАЗНИК КОБАСИЦА

У средњовековној Немачкој владао је прави култ кобасица. О великим празницима кобасице су носили у свечаним поворкама и на крају их кували. Поред укуса, нарочито се водило рачуна о дужини кобасица. Тако у старим хроникама градова Брауншвајг и Кенигсберг могу се наћи записи о кобасицама дугачким 500 метара.

НОВАЦ ЗА ПЕТАМА

У средњем веку једино средсто да се човек ослободи надмоћнијег непријатеља често је било да се побегне и да у бежању баца иза пета новац и све предмете од вредности које је имао код себе. Док би противник скупљао побацане ствари, нападну

ти би подбрусио пете и утекао. Овај начин одбране био је толико чест да је оставио трага у неким језицима. Тако на пример, за немачки израз који значи „побећи", „подбрусити пете", буквални превод би гласио: „дати новац иза пета".

ПЕХАР ОД АМЕТИСТА

Стари Грци волели су добру капљицу и били су обожаваоци бога Баха. Имућнији Грци пили су вино из пехара од аметиста јер су веровали да ће их овај полудраги камен чувати од пијанства.

ОПАСНОСТ ПО МИРИСУ

Средњовековне ратнике тридесетогодишњег рата непријатељски напад примитивним топовима није могао да изненади. Запаљени дуга-

чки фитиљ с којих се ватра преносила на барут толико су заударали да су нападнути много пре експлозије могли да „намиришу" опасност и да на време потраже заклон.

НА КОЈЕ СВЕ НАЧИНЕ ЉУДИ ЗАРАЂУЈУ СВОЈ ХЛЕБ

Према званичним статистичким подацима социјалног осигурања у САД, утврђено је да постоји око 24.000 разних чудних занимања. Овде ћемо поменути нека од тих занимања.

Постоји, на пример, у Орлеану један црнац чија је

дужност да осам сати дневно и пет пута недељно дрема на бали од памука на пристаништу. Њега плаћа трговинска комора града. Дремајући, он треба да прикаже да овде влада атмосфера у којој се човек може лепо одморити. На тај начин привлачи туристе. Овај млади црнац је „радник" кога највише фотографишу у свету.

Једна друга специјалност је „брисач бркова". Његова је дужност да у њујоршком метроу брише бркове и браде на рекламним плакатама, које беспослени путници уцртавају.

На једном америчком аеродрому постоји човек који је задужен да се постави као сенка између авиона који се спушта и заслепљујућих сигналних светлости које долазе са писте аеродрома.

Чудно је занимање и „ловац на мехурове". Један човек је задужен да из јавних фонтана града скида пену и сваку другу прљавштину.

Затим, постоје људи чија је дужност да цело радно време проведу ходајући босих ногу по душецима да би утврдили да ли су добро напуњени.

Исто тако има људи који морају да „разгазе" нове ципеле америчких поштара. Затим постоје људи који стављају свој језик на располагање свима онима који желе да залепе марке на писма.

Постоји и занимање — разбијање тањира. Ови људи су запослени у фабрици посуђа да би проверили јачину и отпорност истих.

Затим постоје људи који лепе трепавице на луткама у излозима.

Могли бисмо навести још много оваквих примера, али ово су најнеобичнија занимања.

ТАЈНА СЛОНОВА

Ловци на слонову кост у Африци више од једног века сањају о томе да наиђу на легендарна „гробља слонова". Јер, тешко је претпоставити да тело угинуле животиње, тешко понекад и до четири и по тоне, може да нестане без трага. Познато је, наиме, да у афричким џунглама још нико никад није наишао на тело угинулог слона. Због тога је и поникла прича да сви остарели слонови, осетивши да им се ближи крај, одлазе на неко тајанствено место да би тамо угинули на „гробљу слонова".

Један случај који се недавно збио у родезијском резервату Меру бацио је мало светлости на тајанствено ишчезавање угинулих џинова. Једно стадо слонова из ноћи у ноћ пустошило је обрађена поља у близини резервата. Чим би почело да свиће, слонови су се враћали у резерват где их нико није смео гонити.

После дугог колебања директор резервата морао је попустити пред наваљивањем оштећених земљорадника и да им дозволи да предводника слонова убију и тако одврате стадо од њива.

Кад су следећег јутр стражари резервата кренули на свој редовни јутарњи обилазак терена угледали су читаво стадо окупљених око убијеног предводника. Збијени око свог мртвог вође, они су покушавали да подигну и однесу његово тело. Пошто им то није успело, почели су ногама да рију јаму и да ископану земљу избацују сурлама. Кад је јама била довољно дубока, гурнули су у њу убијеног слона, и стали да га затрпавају земљом и гранама које су откидали са околног дрвећа. Уместо јаме, усред џунгле се појавила велика хумка.

НАЈВЕЋИ КОМАД АЛУМИНИЈУМА

Највећи комад алуминијума досад направљен треба да буде испоручен једном поморском бродоградилишту у Бремену. Од њега ће се начинити средњи део трупа за танкер, биће дугачак 41 метар а тежак 50.000 килограма.

Овај централни део брода има запремину од 1000 тона и до последњег завртња начињен је од алуминијума. Употребљаваће се за транспорт уља и хемијских производа. Предњи део брода и крма учвршћени су за средину завртњима чврсто ушрафљеним. Овакав начин изградње бродова омогућава власницима да измене централни део брода без сувишних тешкоћа. Осим тога могућно је да се између предњег дела и крме додају парчад трупа и на тај начин повећа тонажа.

СТАМБЕНА КРИЗА У СТАРОМ РИМУ

Оскудица у становима постојала је и у старо доба. Стални ратови приморавали су грађанство да станује у утврђеним градовима да би се заштитило од изненадних напада. Са прираштајем становништва осећала се оскудица у становима. За време Перикла није била реткост вишеспратница, али је пожар често уништавао грађевине и остављао становнике без крова. Услед тога кирије су стално расле. Богаташи у Атини и Коринту куповали су зграде јер су били сигурни да ће имати велику ренту и повећање вредности купљене зграде.

У старом Риму прилике су биле сличне. Познати немачки историчар Момзен тврди да је мати браће Граха платила једну вилу 75.000 сестерција коју је конзул Л. Лукулус доцније купио за два и по милиона!

Оскудица у становима стварала је бригу патрицијима и племству, јер је опозиција искоришћавала овај социјални проблем. Тиберије Грах у једном говору, између осталог, каже: „И дивље звери имају склониште у које се увлаче, али људи који се боре и умиру за отаџбину имају ваздуха и светлости, а иначе баш ништа. Без куће, без сталног боравка, лутају около са женом и децом!"

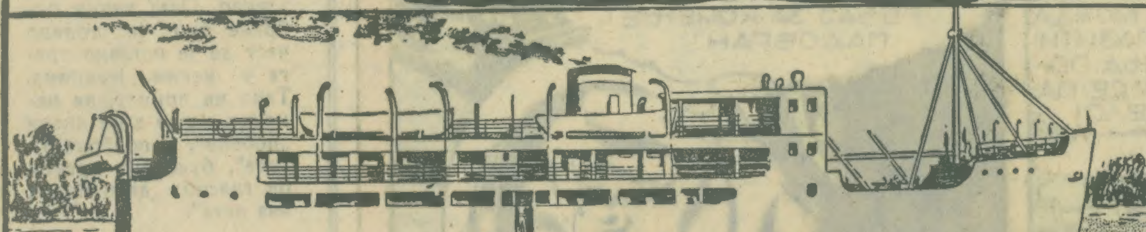
Кад би се појавио пожар на некој згради, први су јурили шпекуланти да од сопственика откупе земљиште. Један од највећих шпекуланата био је Красус, који је имао и своју пожарну дружину за гашење пожара. Од тога је имао леп приход.

У Риму су постојали читави блокови вишеспратних зграда са малим становима. Закупна цена једног стана од 2—3 просторије износила је годишње 2.000 сестерција односно 350 немачких марака (по данашњем курсу око 70.000.— динара). Закупци су били незаштићени и могли су бити из стана истерани у свако доба. Господарили су настојници или робови који су заступали власника.

Издаване су под кирију и засебне куће кад кућевласник оде из Рима, а често су издавани и намештени станови. У том случају остајао би један од власникових робова да води надзор над кућом и уређајем. Једна кућа са намештајем издавала се годишње за 30.000 сестерција (од јула до јула). Цицероново имање било је велико и смањивало се често услед продаје, али се зна за једну кућу са малим становима да му је доносила 80.000 сестерција годишње прихода. Цицерон је имао и локале за трговачке и занатске радње који су доносили високу закупнину.

Отуда је трка да се улаже новац у непокретности, била врло рентабилан посао.

RIPLEY'S — Веровали или не!

ПАРОБРОД „ИЛАЛА" БИО ЈЕ ИЗГРАЂЕН У ГЛАЗГОВУ (ШКОТСКА) РАСТАВЉЕН НА ДЕЛОВЕ И СПАКОВАН У 780 САНДУКА, ПРЕБАЧЕН БРОДОМ ДО БЕНРЕ, ЗАТИМ ВОЗОМ ДО МАНКИ БЕЈЕ, ГДЕ ЈЕ ПОНОВО СКЛОПЉЕН ЗА ПЛОВИДБУ ПО ЈЕЗЕРУ ЊАСА (АФРИКА)

НАРАТИПАТЕ
(1254—1287)
КРАЉ БУРМЕ ЈЕО ЈЕ СВАКОГ ДАНА 300 ЧИНИЈА ЉУТОГ ИНДИЈСКОГ ПАПРИКАША

НАОПАК ИЗВОР
ВОДА У ЈЕДНОМ ИЗВОРУ КРАЈ БЕРЕСФОРД ДЕЈЛА (ЕНГЛЕСКА) ПОСТАЈЕ ТОПЛИЈА КАД ВРЕМЕ ЗАХЛАДНИ

ЛИСТ
У ОБЛИКУ ПТИЦЕ У ЛЕТУ НАШАО ЈЕ ЛАРИ ЏОНС ИЗ ДЕТРОИТА (САД)

ЗА ЈЕДАН КИШОБРАН ЗАЛОЖЕН У ДРЖАВНОЈ ЗАЛАГАОНИЦИ У ПАРИЗУ 1818. ОБНАВЉАН ЈЕ ЗАЛОГ 47 УЗАСТОПНИХ ГОДИНА — ИПАК, КАД ЈЕ СОПСТВЕНИКУ БИЛО ПОНУЂЕНО ДА КИШОБРАН УЗМЕ НАТРАГ БЕСПЛАТНО, ОН ЈЕ ОДБИО!

НАЈЧУДНИЈИ ОТКУП У ИСТОРИЈИ
ФРАНЦУСКИ ВОЈНИЦИ КОЈЕ СУ САРАЦЕНИ ЗАРОБИЛИ У КРСТАШКОМ РАТУ 1250. ГОДИНЕ ПУШТАНИ СУ УЗ ОТКУП ОД 8 ГЛАВИЦА ЦРНОГ ЛУКА ПО ВОЈНИКУ!

МОЖЕТЕ ПОВЕРОВАТИ АЛИ ЈЕ ИПАК БОЉЕ ПРОВЕРИТИ

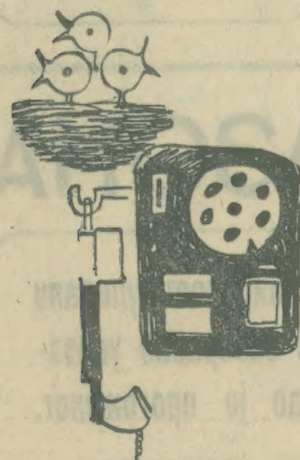
Наследници Роберта Риплија поред редовних издања невероватних истина које, пропраћене илустрацијама, објављују у многим светским листовима, издају сваке године и књигу у којој су сакупљене занимљиве, на изглед парадоксалне чињенице. Особама које су неповерљиве пружа се широко поље за истраживање: да утврде да ли су ове чињенице тачне.

Ној је најбољи и истовремено најлошији тркач на свету. Он може да развије брзину од 120 километара на час, али таквом брзином може да трчи свега 2 километра.

Ако би се ноге спортисте-тркача кретале тако брзо као ноге мрава, он би достигао брзину од 1.500 километара на час.

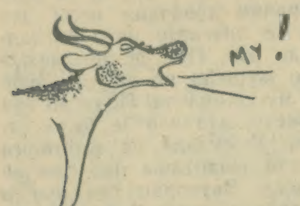
На вратима једне јавне телефонске говорнице крај једне аутостраде у Калифорнији била је окачена објава: „Не употребљавајте телефон док се птићи не излегу". Наиме, на самом отвору у који се убацује новац налазило се птичје гнездо с три јајета.

Најбољи аутомобили и авиони не могу се у погледу економичности мерити с комарцем — један литар цветног нектара њему је довољан за 150.000.000 километара лета.

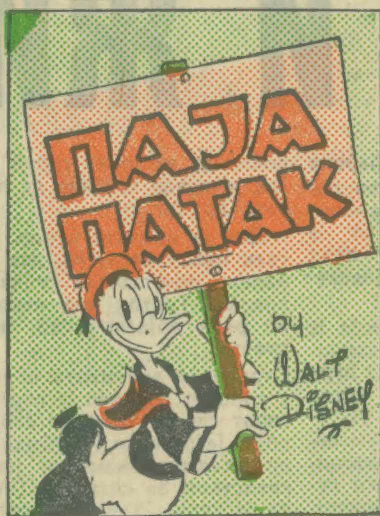
Црви нематоди подносе без икаквих лоших последица дозу радиоактивног зрачења која би убила 180 одраслих људи.

Му — јединица за растојање у Индији, која се употребљава већ 2.000 година, означава удаљеност до које може да се чује мукање краве.

Облакодери су били познати још древним Мајама: у северним областима Гватемале нађене су развалине храмова који по висини одговарају зградама од двадесет спратова. Ти храмови саграђени су између 300. и 900. године наше ере.

У Кини данас живи око 40.000 директних потомака Конфучија (551—478. пре наше ере).

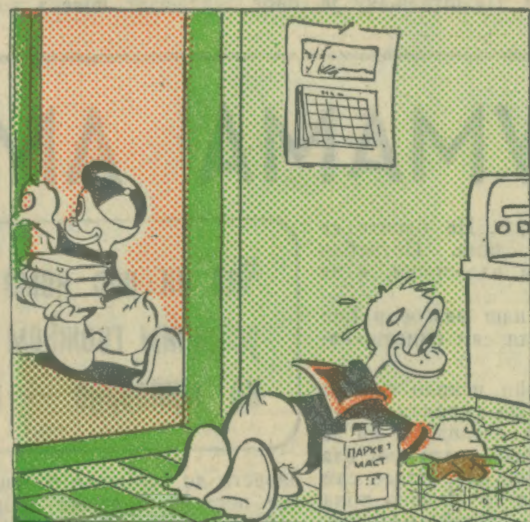

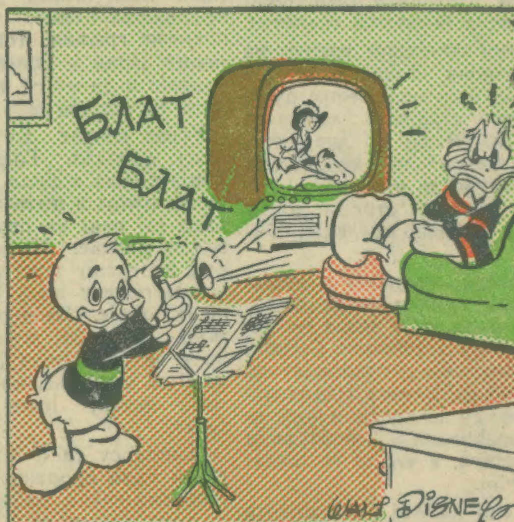

СИСТЕМ »СЛЕПИ МИШ«

Човек ће ускоро моћи да „види" у мраку на тај начин што ће се употребити исти систем одређивања положаја према звуку, као што то ради и слепи миш. Слепи људи ће такође моћи да користе овај систем. Слепи миш, чак и кад је ослепљен, непогрешиво одређује место предмета због тога што он „види" комплексним системом помоћу еха. Сличан електронски систем направио је Л. Кеј на универзитету у Бирмингему, Енглеска.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ

У једном локалу у Хановеру постоје илустровани јеловници за децу. Јела су изабрана после саветовања са дечјим лекарима. Порције су прилагођене апетиту малишана, а цене су у одговарајућој мери снижене. Ова новост сасвим се исплатила.

ЗАБАВНИ КОКТЕЛ

Музеј историје уметности у Чикагу осигурао се од провалника нарочитим алармним уређајима. Сигнални систем испушта звучне таласе које људско уво не прима. Звуци које провалник не чује модулирају при најмањем кретању ваздуха и за неколико секунди чувари музеја стижу на место преступа. Нарочит светлосни зрак чак показује правац којим је,

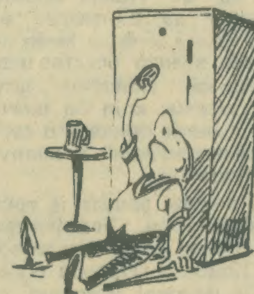
евентуално, преступник по бегао.

Амерички издавачи све више износе на тржиште

књиге од којих се шири мирис који одговара садржини књиге. Криминални и љубавни романи шире од себе нежну арому француских парфема, док каубојски романи миришу на коње, кожу и зној. Романи из рата и ратни мемоари имају странице натопљене мирисом барута, крви и војничких трупа.

У кафанама и баровима у Бечу почетком ове године постављени су нови аутомати за отрежњавање оних који злоупотребљавају алкохолна пића. Кад се у аутомат убаци метални новчић, кроз нарочити отвор избацује се „порција" гасова висококонцентрисаног амонијака. Довољно је да пијанац

наднесе нос над „отвор" и да се сместа отрезни.

САУНА НА БРОДУ

Скандинавска паробродска линија изумела је нову атракцију: пловећу сауну. Она се налази, са одвојеним кабинама за мушкарце и жене, на путничком пароброду „Скандија" који од недавно саобраћа између Шведске и Финске. На деветочасовном путовању, поред уживања у сауни, путници могу да прекрате време гледајући филмове, јер је на „Скандији" уређена мала биоскопска дворана.

ВИКЕНД

Млади Енглези, који се нарочито интересују за војску, убудуће ће моћи бесплатно и без икакве друге обавезе да проведу крај недеље у једној од јединица британске армије. Британска армија нада се да ће на овај начин доћи до нових добровољаца.

ИГРА СМРТИ И ЖИВОТА

Пилуле за спавање у пудингу спасле су хиљаде француских родољуба

Хиљаду интернираца у паризском гестапоу, никада, вероватно, не би више угледали светло дана, да није било једног сналажљивог келнера и пилула за спавање.

То се одиграло последњих дана пре него што су савезничке трупе ослободиле француску престоницу. Грмљавина савезничких топова са севера још се није чула. Међутим, бескрајне колоне разбијених немачких војника, који су се поново формирали у нове јединице и враћали на фронт, јасно су говориле да се освајачима у зеленим униформама ближи последњи тренутак.

У тим одлучним тренуцима ни чланови покрета отпора нису седели скрштених руку. На свим странама дешавале су се саботаже и диверзије, па избезумљени непријатељ није могао да нађе други одговор, него да стреља сваког ко му је имало изгледао сумњив.

Затвори гестапоа и крајскоманде пунили су се људима. Већина није знала ни зашто су их затворили. Бескрајни спискови долазили су на столове нервозних гестаповаца који су по кратком поступку одређивали ко треба да се ликвидира, а ко да се пошаље кући.

У овој језивој игри живота и смрти понекад су безначајне ситнице одређивале судбину појединаца и читавих породица.

У тој атмосфери убијања, и очекивања да ће и сами бити убијени, немачки официри покушавали су да живе „нормалним животом".

Глаубман, по чину капетан по струци џелат, или боље речено командант специјалног СС-одреда за ликвидацију непожељних лица, приређивао је једне топле вечери малу интимну приредбу у вили, која је за њега била реквирирана недалеко од Париза.

Поред његове црнокосе пријатељице, чије порекло нико није могао тачно да утврди, али сви су знали да је она немогуће нарави и још горих живаца, у вили се налазило још неколико Глаубманових познаника. Гестаповски капетан упркос својој нетрпељивости за све што није немачко, ипак је француску кухињу претпостављао немачким виршлама. Због тога је, као што је чинио често и раније у сличним случајевима, наредио да се из хотела „Континентал" пошаље кувар и келнер који ће послуживати око стола.

На укусно намештеном столу почела су се ређати јела која је келнер Гастон вешто послуживао, са ко зна каквим осећањем у срцу гледајући немачке униформе, а знајући да савезници и час слободе само што нису стигли да их отерају заувек. Слушао је како се мршави капетан хвали свом дебељушкастом колеги, с мртвачком главом СС-трупа на реверу, како нема никакве побуне где год он дође, пошто он то свршава по кратком поступку. То је Гастона уједало за срце и у моментима би зажелео да дограби велики нож, којим је вешто трантирао ћурку, да њиме пререже гркљан томе гестаповцу. Ипак је успевао да се уздржи и да му се притом на лицу не помери ниједна црта.

Усред вечере догодио се мали скандал. Глаубманова пријатељица добила је хистеричан напад и почела да виче како јој овај не придаје довољно пажње. По капетановом наређењу послуга је неуравнотежену жену одвела у њене одаје. Келнер Гастон морао је да јој донесе чашу воде да би попила једну пилулу за умирење, којих је имала читаву једну велику теглу.

Пошто су се и домаћин и гости мало опоравили од непријатне сцене, забава се како-тако наставила, а изгубљено расположење лако се повратило захваљујући одличном француском вину.

Пролазио је сат за сатом, али свуда није било овако пријатно вече. У централи гестапоа испијени службеници исписивали су и упоређивали спискове, слали курире, окретали телефонске бројеве.

Извештаји са фронта били су рђави. Управо је примљено наређење из Берлина које је гласило да све затворенике, које није могуће или згодно транспортовати за Немачку, треба ликвидирати до зоре, пошто постоји могућност да ће Немци морати „тактички" да се повуку из града. Свима је било јасно да је почело велико бекство и да је потребно уништити што више сведока, који би иначе могли доцније причати о својим „доживљајима" у подрумима гестапоа.

Око поноћи почела је трка за Глаубманом. Телефонски позив нашао га је у његовој вили. Команда гестапоа поверила је његовој јединици да ликвидира хиљаду затвореника у баракама које су се налазиле у јужном делу града. Курир са списком и писменим наређењем команде града требало је да стигне у вилу сваког часа.

Глаубманов командант с олакшањем је спустио слушалицу. Могао се ослонити на капетана. Није требало да се више брине о тим похватаним макијевцима. Сада је могао да пређе на друге хитне послове.

Случај је хтео да у соби са телефоном, када је Глаубман примио наређење није био нико. То и један други случај, који се десио неколико тренутака доцније, допринели су да те ноћи није извршен још један грозан злочин.

Келнер Гастон и собарице налазиле су се у кухињи где су се и они прихватили остатака ћурке. Наједном их је тргнуо резак пуцањ и неки металан удар праћен звекетом.

Гестон је био први који је истрчао напоље из кухиње. Она се налазила у крилу зграде супротно од оног места где је била трпезарија. На уском путу лежао је у несвести немачки војни мотоциклиста који је преко свог гумираног огртача имао курирску торбицу. Мотоцикл са експлодираном гумом био је преврнут са друге стране дрвета о које је шваба ударио главом.

Не из љубави према окупатору, већ махинално, окупљена послуга подигла је онесвешћеног војника и унела га у кухињу. Док су девојке покушавале да га поврате свести, Гастона је занимала једна друга ствар.

Ни сам није знао одакле му толика храброст да отвори Немчеву курирску торбицу и из ње извади хартије. Када је прочитао први лист учинило му се да се цела кућа окреће око њега.

Ово што је држао у рукама била је смртна пресуда за више од хиљаду људи... француских људи који неће дочекати јутро, ако Глаубман добије ово наређење у руке. Питао се шта да ради. Докусурити курира и сакрити мотоцикл било је прво што му је пало на памет. Али, срећом, пошто није знао да Глаубман очекује курира, то му се учини непогодним. Шта онда..? Када би се некако могло да удеси да Глаубман прими наређење, али да га ни када не спроведе у дело. Опет питање: како? Познавао је добро себе. Бацио је брз поглед на свог пријатеља дебелог кувара. Одмах му је било јасно да никад не би успели да изађу на крај са петорицом немачких официра, па ни онда када би имали оружје. Требало је смислити нешто боље.

Решење као да је дошло само од себе. На штедњаку је почео да се пуши сируп којим је кувар требало да прелије пудинг.

Док је немачки курир још увек био у несвести, две собарице покушавале су да га поврате. Гастон је у неколико речи објаснио свој план кувару.

Стрпао је документа поново у торбицу. Отрчао је горе на спрат где се налазила соба у којој је оставио Глаубманову пријатељицу омамљену јаким средством за спавање. Полако је ушао. Жена је спавала, Зграбио је бочицу и брзо се вратио у кухињу.

Пилуле су се срећом лако растварале. За трен ока пола тегле нестало је у сирупу који су немачки официри жељно очекивали. Друга половина, захваљујући Гастоновој вештини, доспела је у боцу са коњаком којим су гестаповци завршавали обед.

У међувремену курир се опоравио. Махинално је опипао торбицу са документима и одахнуо видевши да је све у реду. Замолио је послугу да не причају официру о његовом несрећном паду. Пошто је на брзину променио точак са пукнутом гумом, са буком се довезао пред главни улаз и званично предао Глаубману наређење из штаба. Глаубман је потписао пријем докумената и сада су затвореници били његова ствар. За централу гестапоа они нису више постојали.

Глаубман је исувише био Немац да не би пре одласка на задатак систематски и по свим правилима завршио вечеру и све то, са помало примљеним француским обичајима, залио са неколико чашица коњака.

На поласку је Глаубман позвао своје пријатеље да се потрпају у његова кола да би их одбацио до касарне, где је и сам морао отићи да би припремио своје људство за ликвидацију побуњеника.

Последње што је Гастон чуо био је непријатан смех овог сувоњавог човека који је пре рата био чиновник водовода негде у Немачкој да би кроз нацизам и рат постао оно што се ваљда увек у њему крило — звер. Кола су кренула и изгубила се у мраку.

Петнаест километара од виле налазила се стрма окука иза које се одмах налазио мали мост над каналом који се улива у Сену.

Следећег дана екипе пионира и полиције дуго су вадиле из воде и понора смрскане лешеве петорице немачких официра који су у току ноћи пробили ограду моста и сурвали се у канал.

Пилуле за спавање Глаубманове пријатељице заиста су изврсно деловале.

ЖАБА ШАМПИОН

У Сједињеним Америчким Државама одржано је недавно међународно такмичење жаба — скакача. Победница је америчка „такмичарка" жаба Лот Са Бил која је у троскоку постигла завидан резултат од 4 метра и 61 сантиметар, што је за свега пола метра мање од званичног светског рекорда. Нова рекодерка, разумљиво, нема ни појма да је њен скок донео њеном господару награду од 300 долара.

У ПРАШУМАМА АМАЗОНА

Чак ни пас коме су свирепост уливали усијаним гвожђем није заборавио указано милосрђе — спасао је прогоњеног.

Пре дуго времена бацила ме судбина у прашуме Амазона. Било је то оних година пре првог светског рата када је дивљи каучук имао високу цену. Не може се ни замислити са каквим је грозотама повезана његова историја. То сам и ја морао да искусим.

Добио сам место надзорника код дон Ибањеза, што значи да сам морао да надгледам групу индијанских скупљача каучука, који су радили за њега. Корбач је био моје оружје. На моју срећу дон Ибањез никада није сазнао да га ја уопште нисам употребљавао. Са Индијанцима се поступало као са робовима. Када су ишли у џунглу остајале су њихове породице иза бодљикавих жица као таоци, а Санго, ловачки пас, знао је како ће да задржи Индијанце, ако покушају да беже. Санго ми није био симпатичан. Често сам морао да гледам како забада зубе у човечје тело. Али, ипак ми га је било жао, јер није имао лак живот под влашћу дон Ибањеза. Усијаним гвожђем улио му је он респект према својој личности. Ја сам му лечио ране. Иначе нисам с њим долазио у додир. Био је опасан.

Када је једном дон Ибањез ради незнатне грешке на смрт ишибао једног од мојих Индијанаца, обузео ме је гнев. Упитао сам га зашто злоставља људе. Он се насмешио:

Шта хоћете ви тиме? Индијанци нису ништа друго заслужили. Уосталом: где нема парнице, нема ни судије. Џунгла је велика. То важи и за вас. Не бавите се глупим мислима. Потребан ми је бели надзорник, а не брбљивац.

Тиме је наш разговор био завршен, али сам смислио нешто друго.

Једне ноћи искрао сам се из логора. Да украдем чамац и запловим изгледало ми је сувише опасно, зато сам изабрао копнени пут. Надао сам се да ћу се за 14 дана хода пробити до следеће насеобине, а одатле ћу се чамцем одвести до најближе полицијске постаје, Био сам добро снабдевен намирницама. Од оружја сам имао само једну мачету.

Досада никоме није успело да умакне дон Ибањезу. Већ трећи дан мога путовања приметио сам да ме прогоне. То сам видео по уплашеном полетању птица, по крештању мајмуна и по сјају логорске ватре ноћу, коју сам открио са врха једног дрвета. Био сам сам. Морао сам мачетом да крчим пут кроз џунглу. Моји прогонитељи могли су мирно да ме следе раскрченим путем. Није требало имати бујну машту па замислити каква ме судбина очекује, ако паднем у шаке дон Ибањеза. Добро су ми биле познате његова свирепост и бруталност.

Сада сам већ чуо из даљине промукли лавеж ловачког пса. Дон Ибањез мора да је погодио моју намеру, па се журио да ми помрси рачуне. Мачета је управо смешно оружје у борби са дресираним ловачким псом, јер он је опаснији него изгладнели вук. Пас се приближавао њушећи по земљи. Зуби су му се белели. Подигао сам мачету, али већ је било касно. У судару са огромним телом животиње пао сам на земљу. Затворио сам очи и очекивао смрт. Али, пас ме није зграбио зубима. Његово режање претворило се у весело скичање. а влажним језиком прелазио је преко мога лица. Био је то Санго! Он није заборавио милосрђе које сам му указао; по свој прилици једино у његовом животу. У његовој пратњи наставио сам пут. Касније сам га довео у Европу. Постао је питом и пун поверења.

СУНЧАНИ »ВЕТРОВИ«

Притисак сунчеве светлости сваког дана помери вешта чки сателит »Ехо« за пет километара

Притисак који врши светлост толико је мали да га научници нису могли приметити до краја 19. века. Тек тада је познати руски физичар П. Лебедев извршио опит којим је доказао да светлост врши притисак на предмете од којих се одбија. Он је чак касније успео да измери јачину притиска светлости.

Овај притисак је незнатан и његово деловање у условима на Земљи тешко је посматрати и проучавати. Јарка сунчева светлост не врши осетнији утицај чак ни на најлакши и најпокретљивији дим од цигарете.

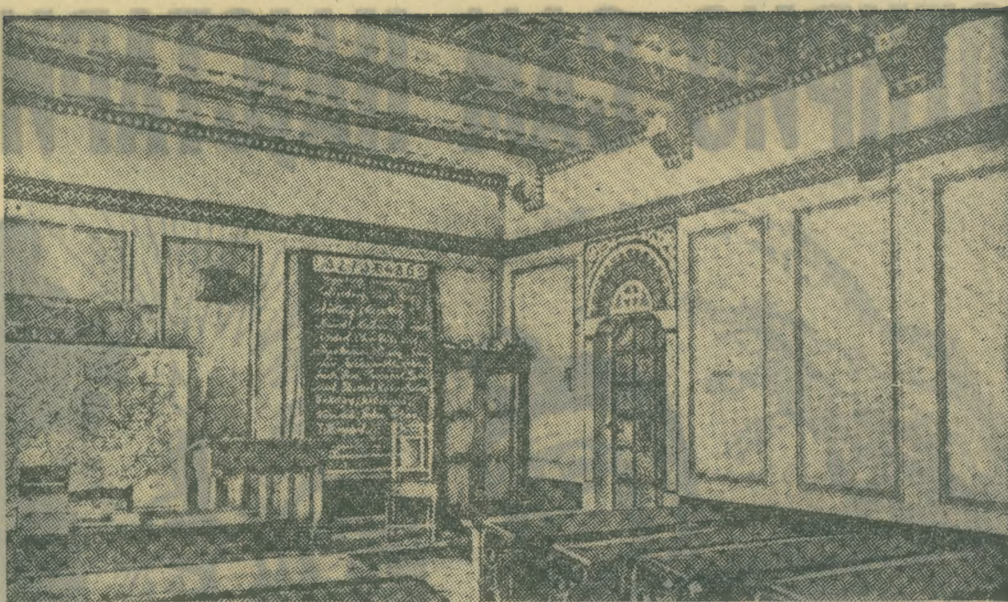
Ипак, постоји један велик предмет, саздан човечјим рукама, који светлост помера с места свакодневно за више од 5 километара. То је вештачки Земљин сателит „Ехо“ који су Американци лансирали 12. августа 1960. године. „Ехо“ нимало не личи на остале вештачке сателите. То је огромна лопта од најтање полиетиленске опне покривене слојем алуминијума дебелим свега неколико молекула. Сателит је лансиран ненадуван, сложен као празан балон, помоћу једне ракете, на висину од око 1500

километара и уведен у готово кружну орбиту. Ту се надувао захваљујући нарочитој материји која је створила велику количину гаса и претворио у светлуцаву лопту пречника 30 метара. Сателит „Ехо“ служи за опите на области радио-везе на велике удаљености на ултра-кратким таласима који се одбијају од његовог алуминијумског омотача.

У време кад се сателит „Ехо“ не налази у сенци Земље, сунчеви зраци „притискују“ га према Земљи и свакодневно га покрену за 5,5 километара. Због тога ће се сателит „Ехо“ одржати на орбити не 20 година, колико се рачунало, већ свега нешто више од годину дана. У условима у којима се „Ехо“ налази, ефекат притиска сунчеве светлости показао се 20 пута јачи од силе гравитације.

Као што се на овом пример види, у космосу се притисак који светлост врши не може и не сме занемарити. Пројекти космичких бродова-једрењака који би користили снагу светлости „ветра“, можда и нису толико фантастични као што то на први поглед може да изгледа.

Учионица у византијском стилу

ЈЕДАНАЕСТ ОДАЈА

У најлепшој школској згради на свету свака учионица симболише по један од најпознатијих стилова

У малој варошици Берндорф близу Бадена, у Аустрији, налази се најлепша школска зграда на свету. У њој су хармонично сједињене готово све стилске епохе у историји. Берндорф је познат по својим производима од алпака-сребра: стоног посуђа, прибора за јело и — по својој школи.

Свака од 11 учионица симболише по један од најпознатијих грађевинских стилова кроз минулих 4000 година. Низ учионица почиње са египатском собом са шареним гредама на таваници. Фреске на зидовима приказују живот египатског народа између 2500 и 1260 год. пре наше ере. Врата подражавају она у Емисију, у горњем Египту.

У дорској соби сија грчко сунце са вечно плавог неба. Зидови су исликани у виду камена тесаника, а врата су верна копија врата на торњу у Микени. Предње клупе, катедра и столица за учитеља имају дорске стубове.

У трећој соби (100 година пре наше ере до 49. године пре наше ере), равна таваница са цртежима животиња, цвећем и украсима сва је у црвеној боји Помпеја.

Четврта соба уводи вас у маварски живот (786 — 1492 год. наше ере). Овде су као узор за таваницу служили детаљи универзитетске цркве у Алкали де Хеинарес, у Шпанији. Портал је копија Златних врата у Кордоби. Четири мраморна стуба из Алхамбре стоје са обе стране врата и прелазе у обојен лук.

У петој учионици је византијски стил. Таваница је у гредама, а на вратима се као симбол налази источно-римски крст, чији се диван оригинал налази у Сергијевој цркви у Цариграду (500 — 840. г. наше ере).

Из византијског долази се у романско одељење (1050 — 1250. год. наше ере). Врата су украшена стубовима и кованим гвожђем са звекиром у облику лавље главе, као у цркви Требичког двора у Моравској.

Готска учионица из године 1180 — 1460. има таваницу са гредама у стилу тиролске готике, а у луку изнад врата три анђела држе грб Берндорфа.

У соби број 8 приказује се римска ренесанса. Таваница је у белој, плавој и златножутој боји. Потпуно иста као она у палати Масино у Риму. Врата имају интарзије као она у Чертози у Павији (1461 — 1580).

Следећа соба је у рококо стилу Луја XIV. За ову учионицу служио је као узор замак у Версају (1543 — 1715. год.).

Учионица у барокном стилу је десета соба. Овде је као узор послужио бечки Белведере. Ту је приказана стилска епоха између године 1580 — 1780.

Једанаеста и последња учионица је из времена између 1804. и 1814. године, а за узор је служила палата Модена у Бечу.

Неко ће се можда запитати зашто је баш ова школа тако скупоцено опремљена и ко је све то финансирао?

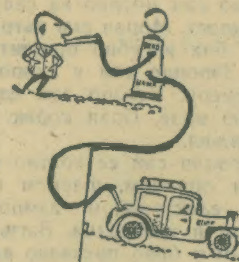
У Берндорфу постоји велика фабрика метала у којој је запослен највећи део становништва. Она је основана 1848. године и производила је углавном стоно посуђе од алпака. Село је напредовало упоредо са напретком фабрике. Од 1800 становника села, 1400 запослено је у фабрици. У некада сиромашном селу настало је благостање. Само је једно заборављено: изградња школе. Тек године 1909. сетио се власник фабрике да би била потребна једна репрезентативна школа. Он је био довољно добар трговац да у томе види корист и за себе.

Будућим металским радницима, који ће производити уметничко стоно посуђе требало је још измалена улити смисао за лепо и савршено, да би могли да уцртавају најразличитије орнаменте на ливеним производима.

Када је школа саграђена, он је ангажовао занатлије, уметнике, сликаре и дао им задатак да сваку поједину учионицу опреме у најчувенијим стиловима разних епоха. Уложио је многе милионе, али је био сигуран да ће му се тај новац с друге стране вратити. Успех је оправдао његова очекивања.

СВЕ ЗА АУТОМОБИЛИСТЕ

„У вину је истина“ — каже једна стара латинска пословица. Истог мишљења су, изгледа, и сопственици бензинских станица у виноградарским крајевима Француске. Недавно су они добили од власти

дозволу да поред бензина продају својим муштеријама и вино. Ова новина несумњиво ће доносити знатан приход предузимљивим трговцима бензином. Питање је само како ће се то одразити на статистици аутомобилских несрећа.

WALT DISNEY НИКИ-ПАС ДИВЉИНЕ

НАСТАВИЋЕ СЕ

ОТКРИО САМ НАЈСТАРИЈЕ КИПОВЕ НА СВЕТУ...

Познати француски спелеолог Норбер Кастере открио је у дну неприступачне пећине, драгоцена преисторијска уметничка дела

У току мојих вишегодишњих подземних истраживања у Пиринејима доспео сам и до села Монтеспан, саграђеног на малом брду чији врх украшава лепо очувани феудални замак. У близини тог села налази се пећина Монтеспан где сам недавно извршио најнеобичнија открића у мојој каријери.

Дошавши у село упутио сам се у пећину која се налази у суседном брду и која је надалеко позната као непроходна. У подножју брда налази се отвор у стени из кога извире вода. Мештани веле да се у изузетно сува лета може продрети кроз воду 60 метара дубоко у пећину, а да затим вода допире све до сводова.

Свукао сам се и с муком провукао кроз отвор ширине људских рамена. Газио сам кроз матицу. После 40 метара хода свод се почео спуштати Чучећи сам прешао још 20 метара и тада је вода постала дубока. Свод се спојио са воденом површином. Вода ми је била до рамена, а глава додиривала камену таваницу.

Размишљао сам о опасностима мог лакомисленог подухвата. Можда, као на уласку у пећину, свод само на том месту додирује воду, можда се иза воде налази џеп закуженог ваздуха, можда ћу се стропоштати у амбис или ћу се уплести у грање које је нанела подземна бујица. Пошто сам одмерио разлоге за и против, одлучио сам се за продор у неизвесност.

Сувише сам желео да откријем мистерију те застрашујуће баријере коју је савезништво воде и стене учинило непролазном.

Брзо сам напредовао, али сам морао мислити и на повратак за случај да не нађем излаз. У потпуном мраку грозничаво сам мотрио на сваку појединост. Морао сам натраг да не бих изгубио оријентацију. Заронио сам у супротном смеру. Ускоро сам изашао из воде. Први корак је направљен.

Сутрадан сам се вратио са бољом опремом, шлемом од гуме, електричном лампом, свећама и шибицама. Загњурио сам и брзо превалио већ пређени пут. Сада сам имао светлост. С друге стране зида видео сам да се налазим у тунелу једне понорнице. Свод је био врло низак и наставио сам да пузим стотинак метара ударајући сваки час главом о неравнине таванице. Тако сам стигао до једног платоа од иловаче који се налазио на улазу у пространу дворану где сам се повратио од узбуђења, али не и од хладноће. Овде је таваница била висока 10 до 12 метара. Река се губила у хаосу стења које је попадало са трошног свода.

Пролазио сам поред дивних водопада и сталагмита неописиве лепоте. Још никад нисам осетио толику усамљеност и страх да ми се свећа не угаси и не останем у мраку, да не изгубим шибице или ми се не овлажи батерија. Пошто сам обишао велики стуб, нашао сам се у новом и гробно туробном сифону чији је свод био начичкан црним и накострешеним сталактитима. Прикупио сам сву храброст. Још једанпут сам се загњурио у воду сифона. Роњење ми је овог пута изгледало знатно дуже. За мном је остала двострука водена баријера. Осећао сам се ужасно усамљен!

Прошло је доста времена. Неочекивано сам се обрео у још већој дворани од претходне, испуњеном хаосом камених блокова који су се ту сручили у праскара времена. Поново сам ушао у воду. Дуго сам следио једну монотону галерију. Одавно сам већ био изгубио представу о времену и пређеном путу. Изненада ми се учинило да се кулоар завршава. Свод се поново скоро састајао са воденом површином и пузио сам по цену највећих тешкоћа.

Пошто сам провукао руку и промолио главу кроз пукотину између воде и стене победоносно сам заурлао. У блатњавој води између грања угледао сам колонију пуноглаваца, тајанствених гостију из слободног света који су сведочили да је ваздух близу.

Сутрадан сам утврдио да сам се у том тренутку налазио само неколико метара од друге брдске падине и дневне светлости.

Према томе, пропузао сам и пропешачио кроз подземне лавиринте испод целог брда. Вратио сам се истим путем по цену надљудских патњи. Провео сам испод земље пет сати, а пропешачио или пропузао кроз пећину читава три километра. Још увек сам се надао да ћу другом приликом наићи на трагове преисторије.

Та нова прилика указала ми се годину дана касније када сам се на истом месту обрео са мојим пријатељем Хенријем Годеном, великим љубитељем подземних пустоловина.

Ниво воде је био знатно нижи него претходног лета. Наишли смо на једну бочну галерију широку пет, високу четири и дугачку 200 метара где ме је очекивало сензационално откриће. Цела таваница била је искићена кречним одливцима и блиставим сталактитима. Тло је било као извајано руком кипара. Последњих 30 метара смо прешли пузећи.

На једном месту где сам се могао скоро исправити привукла је моју пажњу стврднута и лепљива глина која је испунила једну пукотину. Својим малим пијуком почео сам да ломим чврсту масу и да ослобађам удубљење од његове садржине. Мој пријатељ ме је запрепашћено гледао. Радио сам десетак минута. Изненада је моја шака наишла на једно чврсто тело. Искусни прсти, моје верне археолошко-спелеолошке антене, сигнализирали су ми да у шаци држим тесани силекс. За сваког археолога то је величанствено откриће. Био сам пресрећан. Тај једноставни, тесани и употребљавани гласник преисторије сведочио је да је пећински човек боравио у овој дубокој шуми.

Моје наде су нарасле као плима. Мада су преисторијски људи радије боравили у малим плитким пећинама добро сам знао да су из магијских и религиозних разлога највећа светилишта преисторије била сакривена у најнеприступачнијим подземним лавиринтима. То је био разлог што ми се откриће силекса на више стотина метара под земљом учинило тако значајним. Почео сам проницљиво да разгледам зидове. Све је око мене почињало да личи на бајку. У том расположењу занемео сам пред призором који ми је бледи и титрави пламен свеће осветлио.

Угледао сам велики кип медведа од иловаче. Узбуђеним гласом позвао сам пријатеља који је допузао до мене. Дело преисторијског вајара које је за собом оставило 20 миленијума, стајало је пред нама свеже, живо, као тек извајано прстима уметника. Највећи светски експерти оценили су касније да је то најстарији кип на свету!

Сваки поглед откривао нам је нове кипове, рељефе и преисторијске гравире на зидовима пећине. Угледали смо два циновска лава од иловаче, коње у рељефу, цртеже, тајанствене амблеме, гравире. Читава два сата су наша открића праћена разумљивим усклицима. Пред нашим очима одвијао се филм узбудљиве епопеје дивљих времена преисторије.

Са мојим братом Марцијалом и друговима који су нам следећих дана прискочили у помоћ наставили смо истраживања у светилишту преисторије. Скоро све зидне гравире и кипови од иловаче из магдаленске епохе стари су око 20.000 година. Открили смо око 50 цртежа разних животиња од којих су неке изумрле, а друге одавно емигрирале. Они су помоћу силекса и длета дубоко урезани у зидовима стена. Од тридесетак кипова неки су у природној величини док има и сићушних рељефа. До тог дана су две статуете бизона од иловаче које су 1912. године нађене у једној пећини Аријежа биле два једина примерка преисторијског кипарства.

Затим смо прешли у другу просторију где гравире на стени обилују разноврсношћу. Било је ту коња, мамута, бизона, јелена, дивљих коза, коњорога, хијена. Све те животиње представљене су спретно и задивљујуће реалистички али и са завидном цртачком техником. Најлепша је гравира једне хијене велика свега пет сантиметара која се налази на своду. Међу свим тим животињама види се и профил пећинског човека округле главе, изражена носа, великих очију и кратке браде.

На заокрету у следећу галерију угледали смо гомилу поломљених делова некадашњих кипова. Међу њима се налазе и три велика лава дугачка по 1,70 и висока по 0,70 метара. Недостају им главе и јако су оштећени ударцима копаља и мачева.

Настављајући даље кроз галерију наилазимо на „Дворану медведа". Кип једне велике животиње дугачак метар и по и висок 60 сантиметара у лежећем ставу и окренут према излазу подсећа на став сфинге из Гизеха. Кип је без главе. Изгледа да су пећински људи лепили главе убијених животиња на врат. И овај кип је знатно оштећен од удараца копаља и другог оружја. Метар иза медведа налази се кип једног коња.

Изнад групе лавова, у једној пукотини у стени дугачкој неколико метара открили смо оруђа древних уметника, а међу њима једну кашикару од иловаче која је вероватно служила за вајање глинених кипова.

Сви ти многобројни радови чији значај још није у потпуности протумачен знатно су оштетили медведи који су на неким местима канџама преровали тло и зидове. Отисци људских руку и стопала као и медвеђих канџи сведоче да се у овом значајном преисторијском склоништу водила борба на живот и смрт између медведа и људи. Можемо се дивити храбрости наших предака који су са каменим оружјем и тесаним бодежима, готово голоруки излазили на мегдан оријашким зверима.

По свему судећи, Монтеспан је био света пећина, место где су се одигравале магијске церемоније ловачких племена. Упоредна етнографија нам открива сличне примере код ретких дивљих племена данашњице. Уметничка дела пронађена у пећини су већ до сада дала преисторијској науци и уметности прилоге од неоцењиве вредности.

МАЛО СМЕХА

БЕЗ РЕЧИ

БЕЗ РЕЧИ

— ДОШЛИ СМО ДА СЕ ПОЗДРАВИМО СА ГОСТИМА ПРЕ СПАВАЊА.

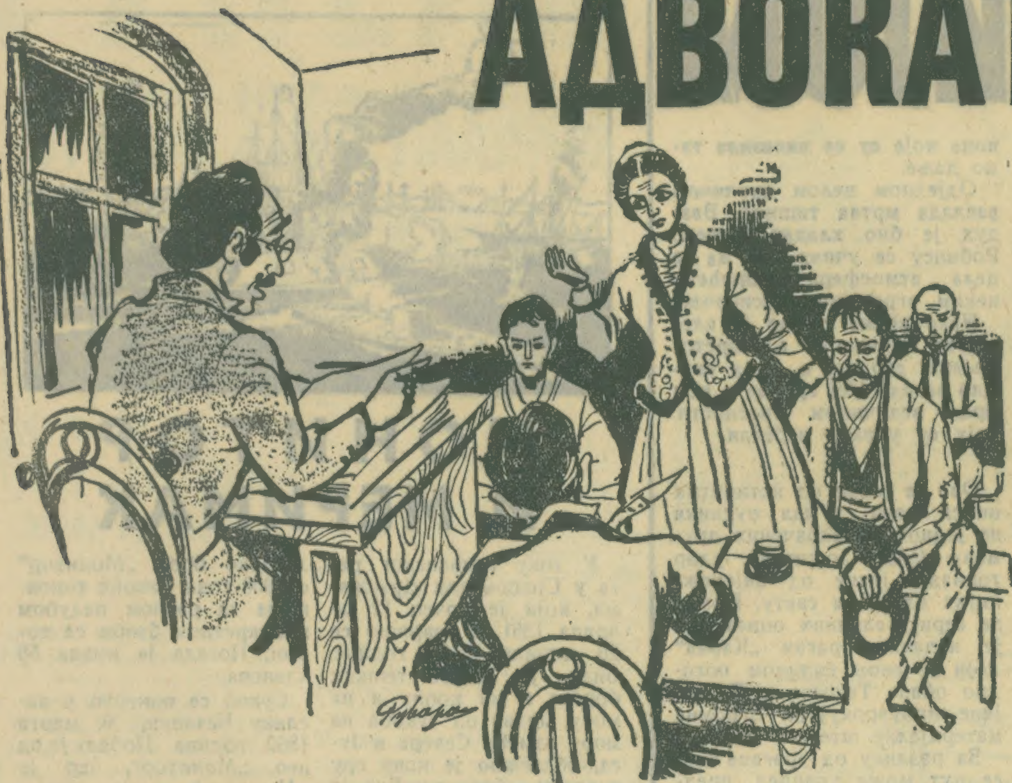

ДЕЧЈА ПОСЛА

— АЛИ, ГОСПОЂО, МИ ПРИМАМО САМО ПСЕ.

АДВОКАТ ПУНКТАТОРКА

Прва жена-адвокат у Србији, удовица Симе Милутиновића »из начела је само сиротињу бранила«

Последњи подухват Симе Милутиновића, у своје време чувеног српског песника, био је да у Београду отвори некакву пивару како би њом поправио и своје новчано стање и обезбедио пороदицу. Али пивара му је „угинула под дугом“, а из пера му је изишла трагедија „Карађорђе“ која ни до данас није штампана.

Сима Милутиновић налазио се тада у тешким новчаним приликама. Кад је умро, 31. децембра 1847. године његова жена Марија, већ тада чувена „Пунктаторка“ и Чубриница, није имала чиме да га сахрани. Тадашњи митрополит Србије Петар послао јој је двадесет дуката, а и Милутиновићеви пријатељи нешто су између себе сакупили „да би се укупни трошак намирио“. „И као што бива многим славним људима, тако је било и Сими: за живота се злопатио и невољисао као нико његов, а кад је преминуо, дигле су се све школе и сви наставници, сви чиновници, многи великаши, и мноштво грађана да га испрате до последњег почивка. „Себ' прегорјев' највише се може“ — било је гесло слављеног српског песника, и његова удовица Марија Поповић — „Пунктаторка“, Симиница, Чубриница — узела га је за себе као руководећег у свом животу.

Сима Милутиновић оставио је иза себе удовицу Марију и синчића Драгишу. Тадашња српска држава одредила је удовици Марији бедну пензију од 200. — талира годишње. У тадашњем Београду, негде на периферији, на дну данашње улице Кнеза Милоша, у једној скромној, али врло пријатној кућици, сместила се „Чубриница“ са својим синчићем — „и проживела је ту поштено и честито свој лепи и племенити век“.

Неколико дана после Симине смрти Марија „Пунктаторка“ била је позвана у Управитељство вароши да се изјасни какве она то смутљивице пред судом брани и коликим се парама нада?“ Марија је изјавила да она само брани поштене и честите људе; људима и рђавом правдом понижење — и од њих никакве паре не тражим“.

Треба знати да је Марија била већ у то време први женски адвокат у Србији, која је на суду искључиво бранила сиротињу, и то врло вешто. Тада најпознатији београдски адвокати Поповић и Давидовић нису се радо примали парница кад би им Чубриница представљала супротну странку. И страховали су од „Чубринице, јер је она „умела да тако оштро и напада и брани, а законе све је наизуст знала, да јој нико раван није био“.

Један њен пријатељ забележио је: „Иза Симине смрти она, (тј. Чубриница) бавила се у Београду адвокатском практиком, но како је из начела само сиротињу, која новаца нема, бесплатно пред судом заступала, знајући законик у прсте, то је и њезин кућевни фонд био сиромашан. Редовно нешто, од чега је удовица и сироче великог Милутиновића живело, беше пензија од Кнежевскосрпске владе која је износила до некаквих 200. — талира“.

Марија Поповић, рођена је око 1810. године у Будиму. Даровита већ као девојчица „попуњавала је празнину свога школског образовања читањем одабраних књига и са првацима тадашње наше књижевности“. Била је ученица Луке Милованова, једног од првих песника наше српске лирске поезије, страдалника и мученика. А кад је Лука „пио горку чашу јада и невоље, кад је ладовао и гладовао, те кад је ударио лиром о тле, газећи у очајању њене одломчине — Марија је тада била вила биљарица његових рана — само њезин дух умео је улити нову снагу ... Њеном топлом заузимању треба захвалити што је Лука своје разбачене песме преписао и потпунио“. Марија је тај рукопис после смрти Луке Милованова предала Вуку Караџићу који га је издао у Бечу 1833. године.

И Вук, кад би се навраћао у Будим, увек је „удостојавао нашу Марију своје особите пажње и поштовања, тражећи њено друштво“. Омладина „српског ученог реда“, која је учила у Пешти и тамо боравила „радо се стицала око ове ванредне српкиње“. Тај омладински круг сачињавали су за оно време и истакнути српски књижевници: Лаза Лазаревић, писац трагедија и комедија, сатиричар Јован Рајић и други — сарадници часописа и алманаха „Лепотица“, „Родољупца“, „Лине“, „Цвећа“ и др. Српска „по школама учећа се омладина“ највише је тада читала и тумачила „Сербијанку“, прослављени спев Симе Милутиновића, који је сам себе прозвао „Сарајлија“ и Чубро Чојковић. — „Особито је Марија у „Сербијанци“, уз многе стихове, неке знаке — пунктове — прибележила. па тим тамнија места разјаснила у правом смислу песниковом“.

Сима Милутиновић, готово увек у неком „лудом заносу“, неизмерно се дивио девојци Марији и назвао ју је „Пунктаторка“. И ускоро ју је узео за жену па су се и венчали 4. маја 1838. године, на дан кад је Милутиновића омладина у будимским брдима овенчала песничким венцем „од свете гране ловорике“ као најславнијег и највећег српског песника.

Међутим, Пунктаторка, у свом животу с овенчаним песником имала је мало лепих дана. Поред политичких страдања за време Симиног боравка у Србији она је више гладовала уз свог мужа „него што је добра хлеба појела“. Али је увек била његов највернији пријатељ. Архивски документи често је помињу. Била је то борбена жена и „прави политикант“. — Да се предведе Чубриница, — каже се у једном документу, — јер власт од ње мирна није; сиротињу бранећи, говори оно што правитељству није право. Све о беди и неправди вапијући“. Она је саслушавана и у тежим случајевима повреде угледне власти, али је увек умела да одбрани и себе и своје правне штићенике.

Јаков Игњатовић, који је 1849. провео у Београду извесно време као емигрант, често је походио скромни дом чувене Пунктаторке и прве жене адвоката у Београду. Јаков Игњатовић тако прича.

„Одем Милутиновићки. Имала је стан тамо негде преко пута код пиваре „Књаза Михаила“. Нека стара ниска кућа, али комотне собе. Добијем једну велику собурину.

Кад ме Симиница видела, која је мог оца и матер и сав род познавала, од радости да из коже изиће. Кад ме последњи пут видела, био сам тринаест година стар; онда се удала и после кратког бављења у Будиму са Симом отишла. Сувоњава, већ оборена, али племенитог изражаја лица. Изгледала је старија него што су јој године биле.

Имала је синчића, и одмах га од игре дечије дозове и покаже прстом на ме: „Ево, Драгиша, ово је твог оца побратим, је л'те он ће скоро доћи, видели сте га“. То изрекав, погледом и прстом на устима да ми знак да потврдим; дете није знало да му је отац умро, мати је притајила, јербо је оца јако волело. Ја потврдим, а дете загрлим и пољубим.

Јако је мали Драгиша на Симу Сарајлију изгледао; изгледао је у оно доба готово откинут отац. Дете ме је јако уочило, озбиљан поглед на ме баца, канда би хтело питати је ли то истина. На глави му фес, хаљине од игре хападрапа“.

А кад је умрла 1875. године, у једном некрологу написано је: „Умре Марија, чувена удовица гласовитог песника „Србијанке“ Симе Милутиновића Сарајлије! Опаде један лист из старих прамаљетних дана“. У старом гају све већа тишина, све већа пустош! Тек још погдекоји лист дрхће на гранама — тужан увелак. Само се успоменаваздан зелени, као бршљан око нагнутих дрвета“.

»ВЕЛИКО ОТКРИЋЕ«

Један француски лист донео је недавно вест о „колосалном“ открићу француских научника. Наиме, они су утврдили да мишеви и пацови напуштају зграде у којима има телевизора. Зли језици тврде да је узрок ове појаве лош програм француске телевизије чије емисије не могу да „сваре“ чак ни мишеви. Научници, међутим, тврде да мишеви не подносе рендгенске зраке чак и у тако малим количинама какве одаје телевизор.

ПИНОКИЈЕВ СВЕТ

Једно мало село, окружено шумама и ливадама, завичај је дечака начињеног од дрвета коме је увек када би изрекао неку лаж нос постајао већи. Томе дечаку је име Пинокио.

Посетилац маленог села Колоди, у Тоскани, око 35 километара североисточно од Пизе, добија утисак да је крочио у свет бајки. Овде се могу срести и остали Пинокијеви пријатељи и непријатељи. Овде је Гепето који га је исклесао из дрвета, па његови пријатељи као што су Ђимини Крикет. Ту је и лисица, мачка, па и караван рђавих дечака.

У редове посетилаца овога села не спадају само деца, већ и одрасли. Сматра се да га годишње посети око 200 хиљада лица. Кроз ово село прошло је и много савремених познатих људи, а ту су снимани и делови неких филмова.

Пре неколико година председник општине места Колоди, Роландо Анцилоти, дошао је на идеју да подигне споменик Пинокију и његовом творцу Карлу Лоренцинију, новинару из Колодија, који је написао за свој лист бајку у наставцима. Године 1956, када се навршило 75 година од првог објављивања Пинокија, откривен је споменик за који су прилог дала деца из многих земаља света. Укупан износ скупљеног новца достигао је суму од 300.000 долара.

Пинокијев парк оивичен је редовима зимзеленог храста (ilex trees). Библиотека у парку располаже са више од 2.400 разних издања у којима се описује живот тужног лутана, а ту је и редак примерак на латинском језику под насловом „Pinoculus“. На улазу се налази бронзана скулптура висока око пет метара. Она приказује познату марионету, плаву вилу и сокола који је био послат да спасе Пинокија када су убице хтеле да га обесе. У близини се налази и магични трг од мозаика. На том скверу приказане су многе сцене из познате књиге.

На први поглед, посетиоци као да се мало разочарају када виде мозаик. Али, када почну пажљивије да посматрају мозаик, онда се откривају ликови и сцене из познате књиге. Ту се види Гепето како деље дрво, затвор у коме је дрвени лутан био затворен, дрвеће са златом, мали човек који је био шири него дужи, крчма „Код Црвеног рака“, рибар са тигањом, Гепето у китовим чељустима и стрпљиви пуж који је донео храну Пинокију.

Пинокијева задужбина почела је са изградњом „Земље играчака“. На великом пространству изградиће се ова занимљива атракција и очекује се да ће бити завршена до пролећа 1962. године. Код улаза ће бити позната крчма „Код Црвеног рака“, где ће посетиоци моћи да добију оброк. Ако желе, моћи ће и да преноће. У Пинокијевој земљи играчака налазиће се све сцене и ликови из приче, од самог почетка до краја.

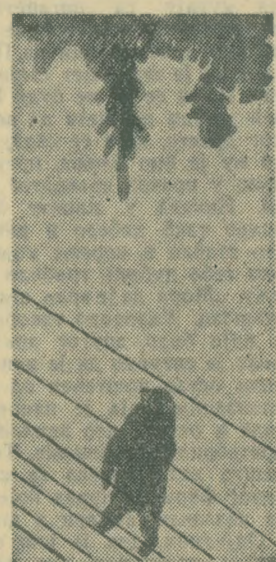

Скулптура на улазу

Између осталих атракција, ту ће бити и један замак опкољен шанцем с водом у коме ће пловити Пинокијев гусарски брод. Ту ће се изградити и један амфитеатар, који ће, у ствари, бити уграђен у чељусти кита. У том амфитеатру свакога дана даваће се представе за посетиоце. У њима ће се обрађивати сцене из прича о Пинокију.

Градски функционери места Колоди надају се да ће успети да доведу познатог америчког комичара Џими Диранта који има две погодне особине: комичар је и има велики нос, а предвидели су и гостовање Дени Кеја, зато што је он дечији љубимац. Одлучили су да их позову на отварање „Земље играчака из осамнаестог века“.

Место Колоди расписало је и међународни конкурс за избор „Пинокија 1962. године“. Кандидати могу имати између 10 и 14 година. Они треба да пошаљу цртеж који ће приказивати неку епизоду из приче. Цртеж треба да има величину 3,10x45,72 сантиметара. Победник на конкурсу добиће као награду десетодневни пут са свим плаћеним трошковима до Колодија и натраг из било кога краја света. Као утешна награда, коју ће добити сваки учесник, послаће се Пинокијево уверење, које ће давати право сваком оном који га добије да једном недељно изрекне по једну „малецку“ лаж, а да му притом не порасте нос.

МЕДВЕД — ТЕЛЕФОНИСТ

Догодило се то у Америци. Нико не зна шта је навело медведа да се узвере уз телефонски стуб: можда му се брујање телефонских жица учинило као зујање пчела па је кренуо у потеру за медом, а можда је једноставно хтео да се размрда после дугог зимског сна.

Али, меди посао није успео: пао је са стуба и заплевши се у жицу остао је да виси стрмоглавце. Док су ватрогасци постављали лествице да би му помогли и спасли га из непријатног положаја, он је прекинуо жице о којима је висио, пао на земљу и побегао у шуму.

У ЛИЦЕ СА СТИХИЈОМ

Црни левак торнада рушио је све пред собом: џиновско дрвеће, зграде и амбаре

Возио је од раног јутра. И сада, када је већ одавно прошло подне, бацио би с времена на време поглед на своју жену Џеј, која је, клатећи се, дремала у другом углу кола. Пожелео је да и сам мало одспава. Непрекидне равнице и мали брежуљци овог дела САД, кроз које је управо пролазио, постајали су, после дуге вожње, монотони и успављивали га.

Пошто је неко време размишљао где би стао да мало опружи ноге и отера сан, који је претио да ће га ухватити за воланом, Робинс се одлучи за једно место у чијој се близини уздизао огроман храст.

Изашавши из кола, махинално се маши џепа и извади кутију са цигаретама, принесе упаљач и повуче неколико дубоких димова. Пријало му је што опет стоји на тлу. Реши се да не буди Џеј, већ да сам прошета до великог дрвета, које се сада, када му је био ближе, претворило у правог правцатог џина. Никада у животу није видео тако дебело и рачвасто стабло и корење које је око себе дубоко грабило земљу. „Мора да је врло старо“ помисли. Унаоколо, такорећи, и није било другог дрвећа. Било је сигурно да је џин једини остао поштеђен од цивилизације која је напредовала и остали део земљишта претворила у пашњаке. Тамо нешто даље видела се кућа неког фармера поред које су се налазили амбари и стаје.

Одједном, док је још стајао и посматрао око себе, њиме овлада чудан осећај да се нешто необично догађа. У првом тренутку није му било јасно шта. Као да је постало мрачније и да је ваздух добио неки метални мирис. Подигао је поглед ка небу. Из правца друма којим су управо дошли брзо су се гомилали облаци. У једном тренутку као да је понестало ваздуха. Било је тешко дисати. Одмах затим дошао је удар ветра који је собом носио свеж скоро хладан ваздух. Тамо ниже на пољима жито се нагло пови ка земљи, а лишће на храсту поче да се кида.

Ни сам не знајући зашто, Робинс одједном задрхта целим телом. Осети да га хвата паничан страх. Из даљине се чуо чудан продоран звук, као кад нека велика тестера у пилани одједном почне да се окреће страховитом брзином. Док је почео да трчи ка колима, младом човеку било је јасно шта се збива. Кроз главу му је прошла страшна реч „торнадо“.

Као без главе дотрчао је до кола. Није остајао ни тренутак за размишљање. Зграбио је своју жену која се пренула из сна и повукао је напоље. Остати у колима насред друма за време торнада било је равно самоубиству. Добро се сећао слика разбијених кола које је јаки ковитлац носио и по више стотина метара да би их потом размрскао о тле или куће.

Док је размишљао на коју страну да потрчи, посматрао је облаке. Продоран звук долазио је из средине једног огромног црног облака који се покретао брзином експресног воза преко поља и изнад њих. Пред њим се све раздвајало и бежало. Могао је јасно видети како одбацује камење. На све стране трчали су зечеви и неке мање животиње. Скоро поред самих ногу протрчала је једна црвена лисица. Левак торнада приближавао се страховитом брзином.

Робинс је зграбио руку своје жене. Као избезумљени потрчали су у правцу фарме која се чинила бескрајно далеко. Али нису прешли ни неколико стотина метара, када им је, по звуку и начину како се земља испод њих тресла, било јасно да их торнадо стиже. Следећи неки унутарњи, необјашњиви, инстинкт Робинс нагло промени правац и повуче Џеј ка старом храсту.

Изгледало им је да трче читаву вечност. Плућа су се цепала, а срце да искочи из груди. Ноге су клецале. Џеј је два пута падала. Дижући је Робинс није имао храбрости да погледа натраг да види где се рушилачки торнадо кретао.

Најзад су се докопали дрвета и бацили се поред једне од његових огромних жила које су вириле изнад земље попут великих сидара којима се већ стотинама година држао за земљу. Ухватили су се чврсто рукама једно за друго и за жиле.

Погледима су потражили облак. Учинило им се да се пред њима подигао огроман црн зид који као да није имао краја горе у висину. Запљуснули их налет кишних капи које су биле тако велике и чврсте као да их удара град. Торнадо је сада урлао.

А, онда, у једном тренутку, учини им се као да корени храста попуштају, а земља постаје мека и полако се отвара да прогута мале људске прилике које су лежале под дрветом. Робинс јаче загрли Џеј и помисли: „То је крај“.

Урликање постаде мало слабије и Робинс се усуди да отвори очи.

Ветар је још увек био јак, али је почео да попушта. Робинс се лагано диже а за њиме и његова жена. Левак торнада продужавао је свој пут. Ишао је брзо и то право ка фарми у коју су се хтели склонити.

За тренутак се учини као да ће пред њом стати, а онда је удари свом силином по средини. Парчићи размрскане конструкције били су усисани у ждрело торнада и бачени у висину. Човек није могао да верује својим очима. Цела кућа је нестала.

Изгледало је да ће торнадо порушити и амбар који је стајао поред куће, али га он за неколико метара промаши и уз заглушну хуку одјури да се изгуби за неким брежуљцима у правцу планина које су се налазиле тамо даље.

Одједном целом околином завлада мртва тишина. Ваздух је био хладан и свеж. Робинсу се учини као да је цела атмосфера очишћена неким огромним усисивачем.

Неко време стајао је клецајући коленима од претрпљеног страха, а онда снажно загрли Џеј срећан и нем пред величином опасности коју су управо избегли.

☆

Ово је један од истинитих описа како су два путника на једном од забачених друмова САД доживела удар торнада, једне од најснажнијих олуја на свету. Повод за серију сличних описа дао је недавни ураган „Карла“ који је свом силином погодио обале Тексаса и Луизијане проузрокујући огромне материјалне штете

За разлику од урагана чији се пут може унапред предвидети и који захвата велико пространство, „торнадо“ обухвата обично мање пространство од 32 до 64 километра. Али, забележени су и случајеви да су неки прошли и пут од 480 километара. За „торнадо“ је типичан издужен црни левак који носи све пред собом. Најчешће се јавља у јужним и централним деловима САД крајем пролећа и почетком лета.

МОНИТОР И МЕРИМАК

У току грађанског рата у Сједињеним Државама, који је почео 12. априла 1861, а завршио се 26. априла 1865. године, било је много тешких борби: и на копну и на мору. Један од сукоба на мору између Севера и Југа, обележио је нову еру у градњи бродова. Био је то сукоб између првих оклопних бродова.

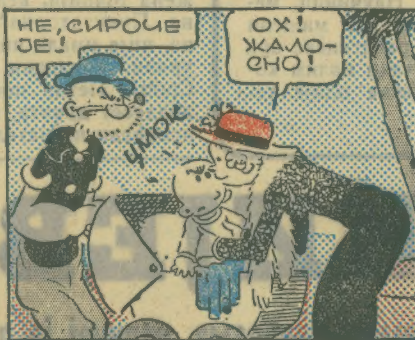
Присталице Конфедерације преправили су фрегату „Меримак“ у оклопњачу, ставивши металне облоге. Тако је од фрегате постала оклопњача. Овај брод нанео је велике губитке на мору снагама Севера, све док се није појавио брод „Монитор“ од 900 тона, такође топовњача са равном палубом и покретном базом са топом. Посада је имала 58 чланова.

Сукоб се одиграо у заливу Чезапик, 9. марта 1862. године. Победу је однео „Монитор“, јер је „Меримак“, тешко оштећен, био принуђен да се повуче.

Овај сукоб имао је историјских последица, јер је доказао да су оклопни бродови отпорнији и то је убрзо допринело даљем развоју бродоградње, — како ратних, тако и трговачких и путничких бродова.

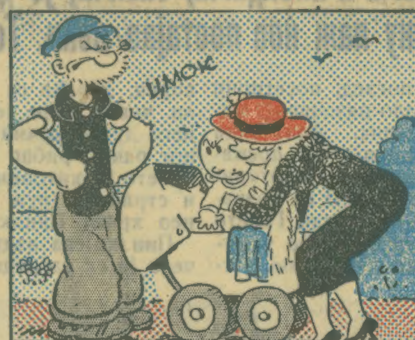
ПОПАЈ

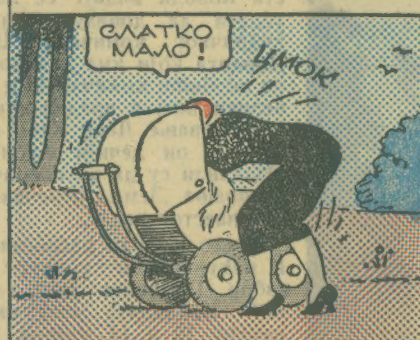

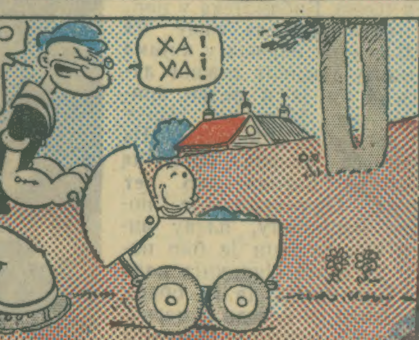

ТУНЕЛИ

— ПУТЕВИ КРОЗ ПЛАНИНЕ, ИСПОД РЕКА И МОРА

Тунел који ће бити дугачак 65 км. — Тунел кроз који плове бродови!

Алпи, највећи планински венац у Европи, простиру се од Средоземног мора до Дунава, на дужини од скоро 1200 км. Њихова ширина се креће од 130 до 260 км. Њихови врхови, виши од 4 км, покривени снегом и ледом изгледају неприступачни, а прелаз преко таквих планина немогућ. Па ипак, преко Сен Готхардског, Симплонског Мон Сенинског и других алпских превоја водили су одавно многи трговачки путеви, али и путеви освајача Италије. Становници села око превоја превозили су пртљаг путника, а много касније постали су водичи туриста.

У крају са 6 тунела од по 10 километара

Пре нешто више од једног века, 1857 године, становници клисуре Фрежис постали су очевици необичне слике. У њихов крај стигле су неке машине, приспеле стотине радника, на падинама планине ватре су гореле сву ноћ... Ту је почело пробијање првог великог тунела кроз Алпе, Мон Сенинског, који је требало да омогући најкраћу железничку везу између Торина у Италији и Лиона у Француској. При његовом пробијању коришћене су машине покретане компримираним ваздухом. Број радника достизао је до две хиљаде а грађење је трајало око 14 година. Најзад, пре 90 година предат је саобраћају тај тунел, дугачак 12.820 м, широк 8 а висок 6 м. Већ следеће године, 1872, почело је пробијање Сен Готхардског тунела, односно тачније пута на којем се налази преко 200 мостова и 56 тунела. Грађење је било веома тешко. Често су избијале подземне воде, те су радници радили до колена у води. Рад у таквим условима био је немогућ. Свих осам година рада у тунелу издржао је само један једини радник неки Чарио. Године 1880. кроз тунел дугачак 14.980 м, два пута нижи од Сен Готхардског превоја, прошли су први возови.

Најдужи тунел на свету је још увек Симплонски — 19.780 м. Он је саграђен крајем прошлог и почетком овог века. Симплонска пруга је јединствени алпски пут који иде по равници! Северни улаз тунела је у долини Рене а јужни неколико километара од равних обала Тосе, притоке језера Мађоре. Железничка пруга у Симплонском тунелу иде на висини од 705 м — 450 м ниже него у Сен Готхардском и 600 м ниже него у Мон Сенинском тунелу.

Симплонски тунел се састоји из две прелазне галерије, које су удаљене једна од друге 17 м. За његову изградњу утрошено је 1350 тона динамита, 5.300 км фитиља и 4 милиона каписли. На јужном излазу из тунела, код италијанске станице Изела, види се и сада брдо, које се састоји од земље и камена извађеног из тунела.

Нешто мањи од Симплонског је Велики Апенински тунел у Италији на железничкој прузи Болоња — Фиренца. Он је завршен 1930. године. Дуг је 18.510 м.

Сада у Алпима и северним Апенинима постоји много тунела, од којих су 6 дужи од по 10 км. У том погледу ни један други крај на земљи не може да се такмичи са овим крајем Европе.

Наведимо редом тунеле дуже од 5 км; то су: Симплонски — 19.780 м, Велики Апенински — 18.510, Сен Готхардски — 14.980, Лечбершки — 14.530 м, Мон Сенински — 12.820 м, Албершки — 10.250 м, Гренхенбершки — 8.560 м, Тауернски — 8.550 м, Ронкоцови — 8.260 м, Хауенштајн — 8.150 м, Тенда — 8.100 м, Боргало — 7.970 м и Монте Адоне — 7.450 м.

У новембру 1953 године почело је пробијање тунела испод Монблана, који ће бити дуг 11,7 км. Њим ће водити аутострада Париз-Рим. Он треба ускоро да буде предат саобраћају. Кроз њега ће годишње пролазити око 300.000 аутомобила, 250.000 тона робе и 750.000 путника. У Швајцарској је разрађен пројекат новог Сен Готардског аутомобилско-железничког тунела, који треба да иде око 100 м изнад садашњег. Најграндиознији је пројекат новог трансалписког тунела на путу Минхен-Инсбрук-Мерано. Тај тунел треба да буде дугачак 65 км — три пута дужи од Симплонског!

Највиши и подводни тунели

Велики железнички и аутомобилски тунели постоје и у другим деловима света. Нарочито их је много у САД, Јапану и неким јужноамеричким државама.

Не може се тунел пробити увек на малим висинама. Често треба ићи високо у планине. У Европи је највиши тунел Југфранг-Јох. Он лежи на 3.422 м изнад мора а саграђен је 1912 године. Још виши је Галерски тунел у Перуу, у Јужној Америци. То је највиши тунел на свету — он је пробијен кроз Анде на висини од преко 4.750 м изнад мора.

У свету постоје не само железнички и аутомобилски тунели. У многим земљама, нарочито у Француској, Енглеској и САД, саграђено је много тунела - канала. Један од највећих је Де- Ров на каналу Марсељ-Рона у Француској. Он је дугачак 7.200 м, широк 22 м, висок 15 м, дубина воде у њему износи 4 м. По том тунелу плове речни бродови из Роне до поморских бродова у марсељској луци по сваком времену.

Још више су интересантни подводни тунели. Испод реке Хадзон у САД пролази 6 железничких и 4 аутомобилска тунела. Испод реке Ист-ривер у Њујорку саграђено је 20 тунела. Два тунела постоје и испод Нијагариног водопада.

У Јапану је саграђен подморски тунел дугачак 6 км. Он спаја острва Хондо и Кијушију. Сада се граде други подморски тунели који треба да повежу јапанска острва. Највећи ће бити између Хонда и Хоканда — 38,5 км, од чега ће 20 км пролазити испод океанског дна на дубини од 150 км. Сличну величину имаће и пројектовани тунел испод Ла Манша и Гибралтарског мореуза.

ДА СЕ ДУХ НЕ УЗНЕМИРАВА

Лето у Енглеској — то је сезона разгледања историјских споменика. Сопственици замкова, сваки на свој начин, рекламирају своје старине и труде се да продаду што више улазница и разгледница

Један маркиз не само што је у одајама свог замка рестаурирао мрље од крви проливене пре неколико столећа, већ је у њему отворио и — продавницу сладоледа. Херцог Бедфорд приказује својим гостима документарни филм о замку и појављује се међу њима одевен у одору из времена Тјудора.

Неки сопственици замкова организују за посетиоце вожње по вештачким језерима на својим поседима где сред воденог биља могу да се виде „остаци" њихових утопљених предака.

У замку лорда Монтегјуа био је ове сезоне приређен фестивал џез-музике, а маркиз Хетфорд осветљавао је свој замак са 5.000 свећа док су нарочити уређаји ширили миомирисе који су били у моди пре три стотине година.

Херцог Турленд је „аристократа старе школе". У његовом дворцу радозналим туристима показују само голе зидове покривене паучином, прашином и плесни. Водич кроз замак објашњавао је гостима да се првобитни изглед замка чува „да се не би узнемиравао дух који у њему обитава".

НЕКАДА ОМИЉЕНО ДЕЧЈЕ ПИЋЕ

Како се правила »медица«. —Ројидба и врачање пчелара. — Судбина кошница. — »Плетара«. — Пчела-света животиња

За време Војне крајине (уређење Војне крајине било је завршено 1750. године, а „развојачење" је било извршено 1873. године) у народу је било много пропагирано пчеларство. Већ 1776. године Бродска пуковија је одредила два виша официра да иду од сатније до сатније и да прегледају да ли се „граничари" баве пчеларењем. Од 1808. године даване су пчеларима и награде, нарочито због тога да би се учитељи подстакли да што прилежније пчеларе. Ко би отхранио четрдесет кошница добио би десет форинти, за шездесет кошница петнаест форинти, за осамдесет кошница двадесет форинти, а за сто — двадесет и пет форинти.

Све то допринело је да се доста домаћинстава, нарочито у Срему, бавило пчеларењем. Некада су држане само кошнице „плетаре" („вршкаре"). Кошнице са покретним саћем уведене су у многим селима тек после првог светског рата. Раније, док је била јача паша за пчеле, било је домаћинстава која су имала и по тридесет до четрдесет кошница.

За време ројидбе морао је пчелар по цео дан да седи на пчеларнику. Када би приметио да ће се пустити рој, многи је врачао, верујући тако да се рој неће ухватити за високу грану, одакле би га било тешко истрести у кошницу. Зато би пчелар сео на земљу, ухватио се за ножне палчеве, или узео у руку грумен земље, и викао: „Седи, мајо,.. Седи, мајо... „Ако би то био рој „првенац", с њим би увек излазила и стара матица. Због своје тежине, она се хватала за ниску грану, а рој око ње. Пчелар је тада веровао да је помогло његово врачање. Али ако је то био рој „другенац" или „трећенац", његова је матица млада, овогодишња, тако да лети што може више, не хватајући се одмах за грану. Тада би пчелар бацао на рој ситну земљу или прашину.

„Плетарама" се није могао одредити број ројева, нити се ројење могло спречити, као што је то случај са кошницама „ћерзонкама". Ни мед није могао да се вади из кошница за време лета, нити да се истреса. Због тога су се пчеле у јесен „тушиле" (гушиле), обично крајем септембра, јер је тада престајала и паша. Пре тога пчелар би одредио које ће и колико ће кошница оставити за приплод. Било је правило да се не остављају кошнице са старом матицом, него само оне са младом, које су богате пчелама и медом. То се одређивало по тежини кошнице.

Крајем септембра одлазило се с бурадима, у које се бере грожђе, на пчелињак. У сумрак су све пчеле у својим кошницама. Пред пчелињаком се ископа рупа, ширине око двадесет сантиметара (мало уже него што су кошнице широке при дну). У дно рупе се забоде дрвце, које је на доњем крају зашиљено а на горњем расцепљено. У тај расцеп стави се комад сумпорног платна (којим су се сумпорисала и бурад), које се затим запали. На рупу се онда стави кошница и обмота дебљим чаршавом или ћебетом. Отровни сумпорни дим подиже се у кошницу, и за минут-два све су пчеле погушене. Тада се помало удара длановима по кошници, како би све пчеле испале у ископану рупу. Пчеле се одмах загрну — сахране. Кошница се два-три пута удари о земљу, у њој се изломи све саће а затим истресе у буре.

Сутрадан се одабере мед који ће се оставити за кућну потребу, а остало се носи у град и тамо продаје воскарима („лицитарима"). Воскари су из тога саћа цедили први мед без пресовања, који се звао „равак". Када би га исцедили, муљали би саће и цедили другу врсту меда, који није био ни леп ни чист, јер је од муљања било у њему и цветног прашка. Када би исцедили и тај мед, сипали би у умуљано саће воду. Од једног дела пекли су ракију, а други део би источили и правили „медицу".То пиће било је веома омиљено сеоској деци када би га „лицитари" точили и продавали на сеоским славама (преславама). Медица је доспела чак и у песму:

Пала киша, поледица,
Слађи дика нег' медица.

Медица је имала сасвим друкчији укус од обичног меда разређеног у води, јер је у њој било и мириса од саћа и цветног прашка.

Народ је некада сматрао пчелу за свету животињу, од које долази само оно што је лековито и мирисно: мед, восак, отров и лем (лепак којим она затвара пукотине у кошници). Осим човека, само се за њу каже да умире, а за кошницу да је — изумрла.

Џепни фрижидер

Према писању француског часописа за популарисање науке „Сијанс е ви" у Совјетском Савезу је начињен џепни фрижидер.

Апарат који ствара коцкице леда за свега неколико минута, ради на батерију од два волта. Термоелектрични уређај који се налази између двоструког зида обара унутрашњу температуру до минус 10 степени, а може и да је повећа до плус 60 степени. Ако се прекине коло струје, апарат може да игра улогу обичне термос боце.

Репортажу о Долини смрти, пределу у коме се стене саме »шетају« и где киша испари пре но што стигне до земље, написао је новинар Бен Бармен

ДОЛИНА СМРТИ

Налазимо се у Калифорнији, у Долини смрти, најтоплијем пределу САД. Термометар који се усред лета зарије у земљу показује невероватну температуру од 87°, отприлике свега 12° испод температуре на којој кључа вода.

Камионет се са треском котрља дугачким путем, а пред нама се простире панорама као из нестварних прича: велике, блештаве наслаге беле соли оивичене мрким планинама. Повремено се појави фатаморгана: чудновато разуђено језеро, планина у којој плива сунце, нечији дуги реп или нам се наједном прикаже некаква лађа.

Док се пењемо ваздух постаје мало свежији. Тако стижемо на Дантеов поглед и пред нама се указује долина застрашујуће лепоте. На десној страни се уздижу Погребни врхови а на западу планински ланци Панаминта. Пред нашим ногама почивају простране површине Бедвотера пуне соли, које се налазе 86 метара испод површине мора. То је најнижи део западне хемисфере државе. А у даљини видимо највиши врх у САД (ако се изузме Аљаска), врх Вајтни, од 4.400 метара, покривен вечитим снегом.

Робови наде

Тек са тог места човеку је јасно да околни масиви привлаче и најмањи облачак прожет влагом, остављајући да Долина смрти жари као огромна усијана пећ од камена у којој је мноштво копача злата нашло смрт. Па ипак, и данас ту долазе толики пустолови за које бисте рекли да су васкрсли са страница Марк Твенових књига. Баш са једним таквим, по имену Коперстен, предузео сам ово необично путовање.

Пошто смо напустили Дантеов поглед, спустили смо се у долину. Коперстен је зауставио камионет пред поточићем који се изливао на врело камење. У води су се виделе мале сребрнасте рибе.

— Пустињске сардине! — рече Коперстен. — Али немају ничег заједничког са онима из кутије. Кад стигне зима, једноставно ишчезну, а кад наиђу врућине опет се појаве. И нико не зна где су се у међувремену криле.

На завијутку планинског друма пред нама се указала колиба крај улаза у стари рудокоп. Некад богат златоносном рудом био је једно време напуштен, али су по овом руднику поново почели да чепркају људи типични за савремене копаче злата у Долини смрти. Један од њих је познат само по надимку — војвода од Блатњаве воде. Војвода је релативно млад, слаткоречив и симпатичан човек чије је лице обрасло огромном брадурином. Љубазно нас је позвао у своју колибу. Таман смо сели кад зачусмо некакво галопирање у суседној соби од које су нас делила грубо тесна врата.

— Не узрујавајте се! — рече војвода. — То су пацови. Кад трче ноћу, рекло би се да су потковани.

Кад се смркло, температура се мало спустила. Очекујући сан, док сам додиривао зид једне напуштене куће, изгледало ми је да додирујем плочу прегрејане каљеве пећи. Сећам се да су овде живели Индијанци, који су се повукли на планину Панаминт, и да су ову долину звали „Томеша“, што значи „пламено тло“.

Сутрадан, Коперстен ме пробуди у рано јутро да кренемо у правцу Погребних врхова. После дужег пута узбрдо, попели смо се до Врата пакла. Врелина која се пела из долине гушила нас је тако да ми је изгледало како ћу сваког часа заувек престати да дишем. Затим смо ушли у Неваду и доспели до варошице Бити која нам се учинила необично предусретљива са својих неколико радњи, неколико мотела и пет-шест кафана у којима влада традиција старих времена кад су у околини постојале рудне јаме.

Шампањ — за магарца

Пришли смо столу за којим је неколико брадатих истраживача сркутало кафу. Разговор се водио о времену које је данас прошло, када је цела околина била притиснута шаторима копача злата.

— И ја сам некад боље живео — причао је један од њих, осамдесетогодишњи Џек Кактус. — Сећам се једног копача злата који је, после позамашног наласка, ушао баш у ову кафану. Прво је пропустио своје магаре, затим је ушао он. Отишли су до келнераја где је наручио за себе и магаре по флашу најбољег шампања!...

Све што постоји у овоме крају подсећа на смрт и на злато. Долина смрти, Погребни врхови, Златна клисура. Ту је и Клисура дивље руже кроз коју смо прошли. Тек после вожње од сто или две стотине километара сретну се нека кола са упрегнутим мазгама, нечији аутомобил или нека животиња. Ту сам први пут видео пацова торбара који је, скакућући као кенгур, претрчао преко друма. Чудна је то животиња. Може да живи без једне једине капи воде. У своме телу има једну врсту хемијске лабораторије, помоћу које из сваке хране црпе онолико воде колико му је потребно.

Кад киша испари пре но што падне

Долина смрти је предео над којим се стално бди. Постоје специјалне моторизоване патроле чији је задатак да указују помоћ.

У месту које се зове Излаз из рерне дочекао ме је један високи и поцрнели човек који је сменио Коперстена. Једна табла крај пута скретала је пажњу: „Одавде патрола не врши надзор друма“. Зато је мој нови водич укључио радио-апарат и рекао:

— Скрећемо са главног друма и полазимо према „Тркалишту“. Ако се ништа не догоди вратићемо се за три и по сата.

— У реду! — зачуо се преко гласноговорника глас вође патроле.

Пред нама је вијугала стаза као жута змија која се прострла преко оголелог земљишта.

Зашли смо у област неколико угашених вулкана између којих су се простирали окамењени таласи некадашње црне лавине. Ништа лепше од овог терена не би могло да дочара хаос у коме се некад налазила наша Земља.

Најзад смо стигли до места које личи на џиновски жути тањир чији пречник износи више стотина метара. На „тањиру“ су се налазиле високе стене, као да их је неко ту донео, али оно што је најзанимљивије и ради чега сам дошао, видели смо тек пошто смо изишли из аутомобила. Наиме, поред сваке стене налазили су се на „тањиру“ њихови отисци услед помицања. Зарези на тлу сувише су били јасни и ја у чуду рекох пратиоцу:

— Ко је тај што вуче ове стене по земљи?

— Извесни стручњаци мисле, — рече пратилац — да то изазивају земљотреси. Други кажу ветрови. Али да се помери стена од неколико стотина килограма требало би да дува досад невиђени ветар. Ја, међутим, сматрам да све док стручњаци не дођу овде да логорују и да виде како то изгледа за време помицања, нећемо ништа сазнати о правом узроку.

Враћајући се ка месту одакле смо пошли, угледасмо тамне крпе облака пуне претеће кише. На хоризонту су се оцртавале косе пруге пљуска који нам се великом брзином приближавао.

После десетак минута облаци су почели да се празне баш изнад наших глава али камион је неоквашен јурио друмом. Тада сам у Долини смрти доживео највеће изненађење. Киша је падала у виду пљуска, но ваздух је био толико сув и врео да су на 750 метара изнад нас млазеви испаравали и у виду паре се враћали према небу пре но што је и једна кап додирнула земљу.

СА СВИХ СТРАНА

Човек би понео локомотиву...

Инсект „ухолажа“ толико је јак да без муке носи на плећима товар који је од њега тежи 200 пута. Кад би човек понео терет какав у односу на своју тежину могу да понесу неки мрави — требало би као од шале да држи на плећима две локомотиве.

Французи пуше 400 година

Ове јесени Французи ће прославити годишњицу кад је дуван донет у њихову земљу. Дуван је први пут увезен 1561. године кад је француски амбасадор у Португалији, Никот, послао у отаџбину прву количину дуванских листова.

Живина у Хамлетовој земљи

Према извршеном попису, на дан 8. априла 1961. у Данској је било 29,783.000 комада живине, односно 7,409.000 више но 1960. године. Од тога броја само кокошију било је 19,611.000.

Цвеће пре меса

Ко год мисли да су Римљани нероматнични биће у заблуди. У статистикама стоји, црно на бело, да су становници вечног града веома нежно настројени и да воле лепо. У 1960. години Римљани су издали 5 милијарди лира за јагњеће месо, а 5,3 милијарди — за цвеће.

»Кечери« су крхког здравља

Мишићасти рвачи познатог спорта „кеч“ у суштини су крхког здравља. Група париских лекара извршила је преглед 30 најпознатијих „кечера“ и установила да њих 24 излазе на ринг напрслих костију или зглобова, а да им се колена и лактови нарочито налазе у врло лошем стању. Један од најсуровијих спортова је истовремено и најопаснији.

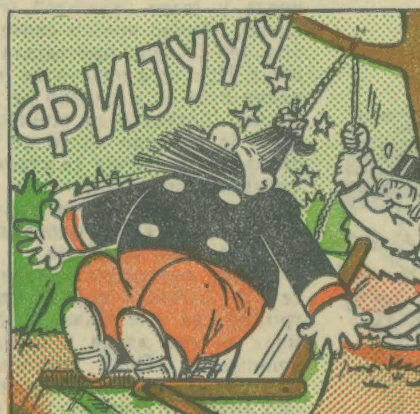

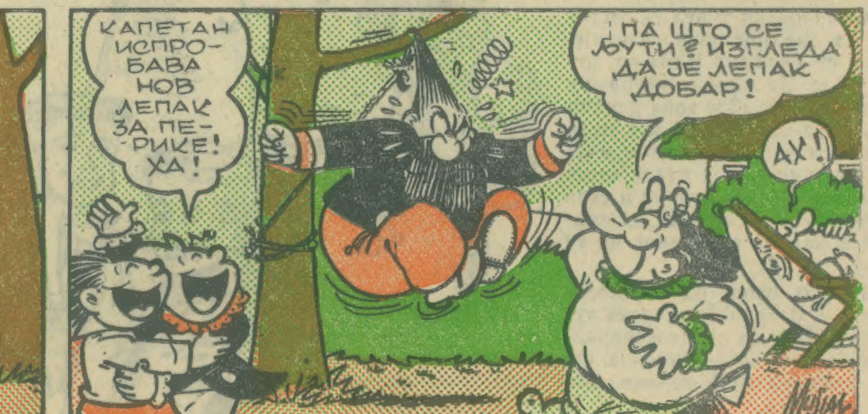

КАМЕРА ПРОТИВ ОБИЈАЧА

У Сан Анђелу, у Тексасу, полиција користи камеру која снима криминалце приликом обијања. Она је употребљена први пут у једној крчми у којој је често обијан аутомат за продају цигарета. Отварањем врата на аутомату канап стави у покрет скривену камеру, светло и аларм. Горња фотографија омогућила је полицији да ухвати обијача.

ВРТЛАР — ПЕЈЗАЖИСТА

Три генерације породице Шнајдер већ пуних 80 година као баштовани-пејзажисти уређују вртове дуж Азурне обале.

Свитало је 12. фебруара 1955. године на рту Антиба. Под зрацима сунца пресијавао се ружчасти мермер једне виле. А тада је и парк показао сву своју лепоту. Алеје су, пуне белог и плавог цвећа, биле окружене дивним травњацима. Ту је било јасмина, перуника, кринова, ружа и орхидеја.

Дан раније зазвонио је телефон у канцеларији Оскара Шнајдера, вртлара-пејзажисте.

— Молим вас — чуо се глас, да ли можете за сутра да ми направите један цветни врт од белог и плавог цвећа.

Вртлар се одмах дао на посао. Десетине радника у дрвеним ципелама са мотикама и грабуљама правило је целу ноћ ову дивну башту, под светлошћу фарова.

Оскар Шнајдер је најчувенији баштован-пејзажиста на Азурној обали. Већ три генерације породице Шнајдер гаје цвеће у том крају. Пореклом су из Швајцарске. Овде су се доселили пре 80 година. Стрпљиви и педантни, они су успели да за мање од сто година превазиђу све вртларе овог краја. Деда Шнајдер истакао се чим је прошлог века дошао у овај крај. Случајно је ставио неколико биљака мимозе у лужницу своје перионице. Сутрадан ујутру расцветао се сивкаст букетић са великим бројем златних пахуљица. Свакако, ту је цвеће нашло потребну тропску климу. Најзад је принцип одгајивања мимоза био пронађен. И отац Оскара Шнајдера био је вртлар и украшавао је многе познате паркове богатих људи. Да би удовољио ћуди богатих муштерија увео је методу пресађивања.

Искоришћујући искуство својих предака, Оскар Шнајдер је још више усавршио своје знање. Он познаје хиљаде тајни средоземних биљака и каже:

— Није ми потребно да анализирам земљу, већ треба да метнем само под прсте мало земље и то је довољно да видим каквог је састава.

Он је много допринео да Азурна обала данас изгледа прави рај. Некад је од Сен Тропеза до Мантона било само маслиново дрвеће и неплодна земља, а он је овај данашњи рај створио вештачким путем.

Да би уредио вртове својих богатих муштерија он сваке године потроши око 3.000 тона ђубрива, а исто толико и плодне земље. Најтежи посао је одржавати лепе травњаке, јер је на Азурној обали клима и топла и сува. Некада је требало довлачити специјалну траву из Аустралије или Јужне Африке, а она се налазила на неколико метара у долини Естерела, али то нико није знао. Пресађивање ових племенитих биљака захтева нарочиту технику.

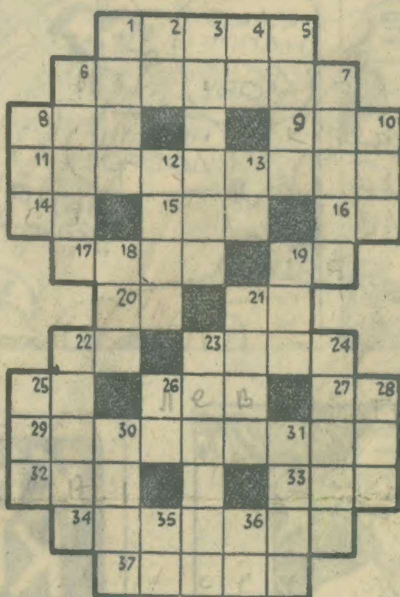
Сваке године богаташи из целог света траже Шнајдера, а он за уређивање једног хектара тражи огромну суму.

— Грк Франгопулос — каже Шнајдер — позвао ме је да му уредим парк од пет хектара на једној каменитој падини без дрвећа, без имало траве и без воде. Значи, требало је ни из чега створити парк. Зато сам морао прво спровести воду путем канализационих цеви са удаљености од 35 километара, прилагодити египатску траву отпорну према топлоти и најзад пренети цвеће из Кана у Атину.

Пре два месеца Оскар Шнајдер имао је један од својих најсрећнијих дана. На међународној изложби цвећа у Торину, Француска је однела све прве награде. Наравно, ту је учествовало поред Јапана и Холандије још и других 20 земаља.

Оскар Шнајдер има најбоље раднике које је довео из Калабрије и Сицилије, где је земља неплодна, а сунце убиствено пече. То су прави уметници. Они знају да одржавају травњаке, да цртају леје са цвећем или да граде писцине.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) месождер из фамилије паса; 6) месец у години; 8) чехословачка афирмација; 9) део течности; 11) совјетска балтичка република; 14) река у Сибиру; 15) холандски шаховски велемајстор; 16) хемијски знак за нитон; 17) река у Француској; 19) хемијски знак за радијум; 20) предлог; 21) музичка нота; 22) најпотребнији зачин; 23) град у Француској; 25) иницијали чувеног руског физиолога; 26) бугарска новчана јединица; 27) истурени део копна у море; 29) периферија града; 32) доживљај за време спавања; 33) талас; 34) главни град Ирана; 37) једно годишње доба.

Усправно: 1) припадник народа у северном делу Велике Британије; 2) коњ; 3) јак и хладан ветар у Подунављу; 4) почетак слова азбуке; 5) мале тежине; 6) полудраги камен; 7) река у Западној Европи; 8) свеза; 10) шаховски термин; 12) врста крвног суда; 13. негација; 18) узвик; 19) једна европска престоница; 21) предграђе Париза; 22) кат; 23) враћање унатраг; 24) мушко име; 25) град у Фригији; 26) два сугласника; 28) швајцарски национални јунак; 30) митски етолски краљ у Калидону; 31) кухињска посуда; 35) хемијски знак за хелијум; 36) музичка нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Некар; 6) Пиротов; 8) Еро; 9) мио; 11) „Порги и Бес“; 14) Е(мил) З(ола); 15) ета; 16) на; 17) ауто; 19) ба; 20) ре; 21) те; 22) да; 23) Гизо; 25) ко; 26) Рос; 27) ла; 29 Улан Батор; 32) Вар; 33) Ива; 34) Палермо; 37) Сента.

Усправно: 1) ниор; 2) ер; 3) корито; 4) аг; 5) ромб; 6) проза; 7) „Виена“; 8) епе; 10) оса; 12) Гете; 13) И(во) А(ндрић); 18 ура; 19) без; 21) Тиса; 22) „Долап“; 23) гоблен; 24) олово; 25) куб; 26) рн; 28) Ара; 30) Арас; 31) Тима; 35) ле; 36) рт.

ПРЕПОРУКА

Једна жена из Њујорка која је 40 година претплаћена на исте новине замољена је од стране рекламног одељења издавачке куће да напише препоруку за тај лист. Међутим, када је писмо стигло, установљено је да се оно ни у ком случају не може објавити. Оно је гласило: „Већ 40 година купујем ваше новине. Волим ваш лист, јер има врло погодан формат. Он по величини тачно одговара моме сандучету за ципеле и корпи мога пса.“ Писмо је као што се види објављено, али га лист који га је примио није објавио.

Јесте ли већ чули да...

...сваки календар може се поново употребити после 29 година јер тада ће се сви датуми и дани у седмици опет слагати.

... стари Германи сматрали су коња за свету животињу.

...стари Римљани научили су од Феничана да справљају боје за бојење тканина.

... у неким француским покрајинама „лов“ на пужеве регулисан је исто толико строго као, да тако кажемо, лов на слонове и жирафе у афричким резерватима.

Стога казна и одузимање ловине чека све оне који лове пужеве за јело а нису стални становници тих места. За лов на пужеве потребна је нарочита дозвола председника општине.

... број изумрлих животињских врста цени се на 50 милиона.

... најстарија сачувана географија јадранских области је „Периплус“, дело непознатог писца из 4. века пре наше ере које се обично приписује Псеудо-Скилаксу.

... код највећих бродова сидро је тешко и до 20 тона.

... најстарији становници Војводине за које се зна били су Агатирси. Они су живели у данашњем Ердељу, а једним делом захватили су и данашњу Војводину. Њих помиње „отац историје“ Херодот који је живео у 5 веку пре наше ере.

... мозак слона тежак је 5, а кита 2 килограма.

Лав и коњ имају мозак исте тежине: 600 грама.

...стари Грци и Римљани при спуштању бродова у море поливали су их вином у част богова Баха и Нептуна. Викинзи су поринућа нових бродова пропраћали најпре приношењем људских жртава — — спуштали су бродове у море преко тела робова — а касније су жртвовали овце и краве.

... за 60 година живота мушкарци утроше 200 часова за везивање

пертли на ципелама, а 360 часова за везивање машне.

... највећи праисторијски кип који је нађен у Европи потиче са Кикладских острва: рађен је од камена и висок је метар и по. Кип је нађен у једном гробу и био је сломљен у три дела да би се могао ставити у гроб.

НАПРАВИ САМ

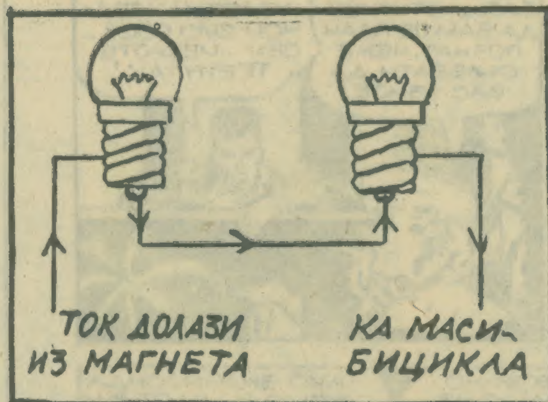
ЦРВЕНИ СИГНАЛ

Да ли сте некад помислили да је црвени сигнал на задњем точку вашег бицикла, ни мање ни више, него заштитник вашег живота! Ноћу могу да налете на вас кола јер вас не виде у помрчини ако је ваш сигнал угашен.

На који начин можете да контролишете да ли сигнал гори или не? Изгледа — ни на који. Међутим, ипак постоји. Зазапамтите само да је сигнал неопходан. Ако нисте у могућности до контролишете да ли је црвено „око“ позади упаљено ви можете лако да баците поглед на бели сигнал испред вас.

Погледајте нашу слику: она представља систем сигнал са два „ока“ — белог напред и црвеног позади. Не мари ништа да ли ће бело „око“ бити са леве или десне стране. Важно је да струја која долази из магнета постепено бива провођена кроз обе сијалице и да ствара светлост.

Струја полази из магнета који је њен извор, пролази кроз прву сијалицу, затим кроз другу и враћа се у магнет преко масе самог бицикла. Начинити ово коло у ствари је једина вештина. У случају да се црвени сигнал угаси учиниће то исто и бели пред вама а то је знак да нешто треба поправити.

Има међутим две ствари на које се мора обратити пажња: сијалица са леве стране примајући ток струје из магнета може понекад да буде искључена самом масом бицикла. Поправка која ће вам обезбедити сигурност захтева једно: сијалице морају да функционишу под одређеним напоном, једнаким половини оног који напаја магнет. Значи ако овај има 12 вати свака сијалица ће бити од 6 вати. Према томе и потрошња сваке биће једнака.

Посредством овог веома лаког изума ваш црвени сигнал неће се никад угасити ако то исто не учини и бели сигнал пред вашим очима.

ТРЊЕ И РУЖЕ

Нема ружа без трња. Али, руже се ипак могу набрати а да се човек не убоде на трн. Ево како: расцепите напола стару гумену лопту и на једној од половина начините отвор кроз који ћете, као што се на цртежу види, провући сечиво маказа.

КАКО СЕ ПРАВИ КОЛОЊСКА ВОДА?

Колоњска вода је веома позната мирисна течност. Она служи и као дезинфекционо средство, обично после бријања. Име је добила по француском називу немачког града Келна, који Французи називају Колоњ, где је вероватно први пут и направљена.

Да бисте направили колоњску воду потребно вам је 350 грама чистог шпиритуса, 150 грама дестилисане воде и 3 до 5 грама мириса који волите. Све се ово измеша. Ако се замути, онда се дода 2 до 3 грама магнезијевог карбоната, затим се то добро промућка, остави да стоји 24 часа и филтрира кроз филтр-папир.

ВОДЕНО СТАКЛО

Водено стакло или растворљиво стакло је провидна стакласта маса која се раствара у води.

Раствором воденог стакла импрегнирају се папир, дрво и тканине да би постале незапаљиве. Водено стакло служи и за лепљење стакла и порцелана, за апретирање свиле (да би била тежа) у медицини служи за прављење чврстих завоја. Примена воденог стакла је веома важна за импрегнирање зидова на којима се сликају фреске.

ПОКРЕТНО ЈАСТУЧЕ

Прање пода није ни пријатан ни лак посао. Олакшајте тај посао својим мајкама тиме што ћете им начинити покретно јастуче које ће им омогућити да читав под оперу, а да се стално не усправљају да би прешле на друго место. Као што се види на цртежу, овакво јастуче није тешко начинити. Основни његов део је даска чије су размере 18x300x350 милиметара. На доњу страну даске, на сва четири угла причврстите точкиће какви се налазе на болничким, такозваним енглеским креветима. Њих можете купити у свакој гвожђарској трговини. Углове даске заоблите и на крају горњу површину пресвуците пенастом гумом или неким сличним, меким синтетичким материјалом.

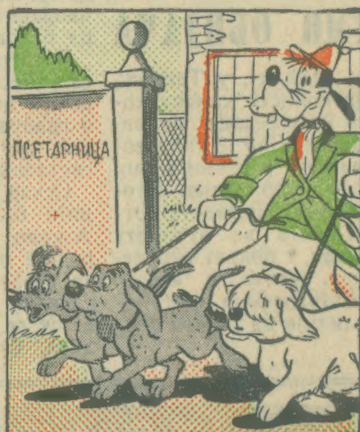

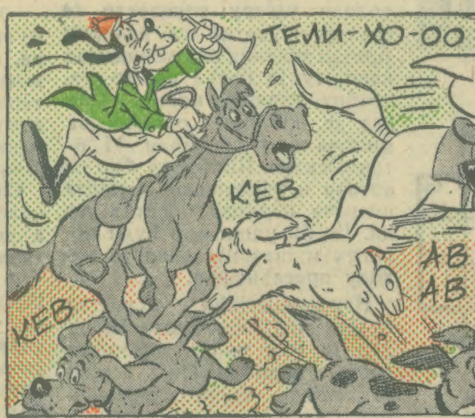

Ква-Ква!

уређује Паја Патак

НАЈЗАД ЋЕ ДОБИТИ ХОНОРАР

Шиља написао роман па се хвали:

— Најзад ћу добити хонорар за један мој роман.

— Сјајно! Значи да си нашао издавача. А ко га је откупио?

— Нијeдан га није откупио, али један издавач је изгубио рукопис романа и сада мора да ми плати одштету, а то се ипак хвата као хонорар.

ДОБРО МЕСТО

Пера Ждера научио да говори из трбуха.

— А да ли бар својом вештином говорења из трбуха зарађујеш добро? — питају га.

— Наравно. Имам одлично место.

— Где?

— У једној трговини која продаје птице. Ја сам специјалиста за продају папагаја који говоре.

ДА ЗАМЕНИ КАРУЗА

Отишао Бим код професора певања да проба свој глас, па очекује његово мишљење.

— Ви бисте могли одлично да замените Каруза, — каже му професор певања.

— Мислите ли ви то заиста?

— Дабоме! Требало је да сте умрли уместо њега.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. Жиро рачун бр. 101-20-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.